

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
PODNIKOVHOHOSPODÁRSKA FAKULTA
SO SÍDLOM V KOŠICIACH**

Evidenčné číslo: 107007/B/2025/36146475541352964

**SLOVENSKO Z POHLĀDU CIEĽOV
STRATÉGIE EURÓPA 2020 A AGENDY 2030**

Bakalárska práca

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
PODNIKOVHOHOSPODÁRSKA FAKULTA
SO SÍDLOM V KOŠICIACH**

**SLOVENSKO Z POHLADU CIEĽOV
STRATÉGIE EURÓPA 2020 A AGENDY 2030**

Bakalárska práca

Študijný program: ekonomika a manažment podniku
Študijný odbor: ekonómia a manažment
Školiace pracovisko: Katedra ekonómie a manažmentu
Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Emília Duřová Spiřáková, PhD.

Košice 2025

Dominika Kačmarčíková

Pod'akovanie

Moje pod'akovanie patri vedúcej práce doc. Ing. Emília Duřová Spiřáková, PhD. za odborné vedenie, cenné pripomienky a ochotu pri vypravovaní bakalárskej práce.

ABSTRAKT

KAČMARČÍKOVÁ, Dominika: Slovensko z pohľadu cieľov stratégie Európa 2020 a Agendy 2030 – Ekonomická univerzita v Bratislave. Podnikovohospodárska fakulta so sídlom v Košiciach; Katedra ekonómie a manažmentu. – Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Emília Duľová Spišáková, PhD.. – Košice: PHF EU, 2025, počet strán 47.

Cieľom záverečnej práce bolo na základe výsledkov analýzy posúdiť plnenie cieľov stratégie Európa 2020 Slovenskou republikou a poukázať na prepojenie týchto cieľov s vybranými cieľmi Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj. Údaje sme získali z domácich ale aj zahraničných odborných článkov a zo strategických dokumentov, ktoré vznikli v rámci stratégie Európa 2020 a Agendy 2030. Na ich spracovanie sme použili metódu kvantitatívnych analytických metód a údaje sme vizualizovali na ôsmich grafoch. Výsledkom riešenia práce je vyhodnotenie naplnenia cieľov v rámci Slovenskej republiky. Pridaná hodnota práce je v podrobnej analýze každej oblasti stratégie Európa 2020 a v poukázaní na prepojenie s Agendou 2030, ktorej ciele sú nadväzujúce a úzko prepojené.

Kľúčové slová:

zamestnanosť, vzdelávanie, chudoba, výskum, vývoj, energetická udržateľnosť

ABSTRACT

KAČMARČÍKOVÁ, Dominika: Slovakia from the perspective of Europe 2020 and Agenda 2030 - University of Economics in Bratislava. Faculty of Economics and Management with a seat in Košice; Department of Economics and Management - Thesis supervisor: doc. Ing. Emília Duřová Spiřáková, PhD.. – Košice: PHF EU, 2025, počet strán 47.

The aim of the final thesis was to assess the implementation of the Europe 2020 goals by the Slovak Republic and to show the link between these goals and selected objectives of the 2030 Agenda for Sustainable Development. Data were obtained from domestic and foreign articles and strategic documents that were developed within the framework of the Europe 2020 strategy and the 2030 Agenda. We used quantitative analytical methods and visualised the data in eight charts. The result of the work is an evaluation of the fulfilment of the objectives within the Slovak Republic. The added value of the work is in the detailed analysis of each area of the Europe 2020 strategy and in pointing out the link with the 2030 Agenda, whose objectives are related and closely interlinked.

Keywords:

employment, education, poverty, research, development, energy sustainability

OBSAH

Úvod	9
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí	10
1.1 <i>Stratégia Európa 2020</i>	10
1.1.1 Vymedzenie stratégie Európa 2020.....	10
1.1.2 Inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast	12
1.1.3 Ciele stratégie Európa 2020.....	13
1.1.4 Implementácia stratégie Európa 2020.....	14
1.2 <i>Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj</i>	15
1.2.1 Teoretické vymedzenie stratégie	16
1.2.2 Ciele Agendy 2030.....	16
1.2.3 Implementácia Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj	18
1.2.4 Implementácia SDGs v rámci Slovenskej republiky	19
1.3 <i>Význam a vznik strategických dokumentov na úrovni EÚ a OSN</i>	20
2 Cieľ práce	22
3 Metodika práce a metódy skúmania	23
3.1 <i>Charakteristika objektu skúmania</i>	23
3.2 <i>Pracovné postupy</i>	23
3.3 <i>Spôsob získavania údajov</i>	24
3.4 <i>Použité metódy vyhodnotenia a interpretácie výsledkov</i>	24
4 Výsledky práce	26
4.1 <i>Dosiahnuté výsledky Slovenskej republiky v oblasti zamestnanosti</i>	26
4.2 <i>Dosiahnuté výsledky Slovenskej republiky v oblasti vývoja a výskumu</i>	28
4.3 <i>Dosiahnuté výsledky Slovenskej republiky v oblasti sociálnej inklúzie</i>	31
4.4 <i>Dosiahnuté výsledky Slovenskej republiky v oblasti vzdelávania</i>	33
4.5 <i>Dosiahnuté výsledky Slovenskej republiky v oblasti klímy a energetiky</i>	35
Záver	41
Bibliografické zdroje	43

Zoznam ilustrácií a zoznam tabuliek

Graf č.1- Percentuálna miera zamestnanosti obyvateľov vo veku 20–64 na území SR.....	26
Graf č. 2 - Percento HDP investované do VaV na Slovensku v rokoch 2008-2023.....	29
Graf č. 3 - Počet ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením (vyjadrený v tisícoch obyvateľov).....	32
Graf č. 4 - Miera predčasného ukončenia vzdelávania a odbornej prípravy	33
Graf č. 5 - Podiel obyvateľov vo veku 30 – 34 rokov s ukončeným vysokoškolským vzdelaním.....	34
Graf č. 6 - Emisie skleníkových plynov v sektore ESR vyjadrené v tisíckach ton.....	37
Graf č. 7 - podiel obnoviteľných zdrojov energie na hrubej konečnej spotrebe vyjadrený v percentách	38
Graf č. 8- Konečná spotreba energie vyjadrená v Mtoe	39

Zoznam skratiek a značiek

ČŠ – členských štátov

EK – Európska komisia

EÚ – Európska únia

MDGs – Millennium Development Goals

VaV – výskum a vývoj

HDP – hrubý domáci produkt

OZE – obnoviteľné zdroje energie

OSN – Organizácia Spojených národov

SDGs – Sustainable Development Goals

Úvod

Cieľom predkladanej bakalárskej práce je na základe výsledkov analýzy posúdiť plnenie cieľov stratégie Európa 2020 Slovenskou republikou a poukázať na prepojenie týchto cieľov s vybranými cieľmi Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj.

Pri výbere témy nás oslovil globálny presah, ktorý táto téma otvára a taktiež možnosť vyhodnotiť úspešnosť Slovenskej republiky pri napĺňaní makroekonomických ukazovateľov a hľadani silných a slabých stránok, ktoré ako krajina máme.

Práca pozostáva z dvoch častí – teoretickej a praktickej. Teoretická časť bakalárskej práce je obsiahnutá v kapitole „Súčasný stav riešenia problematiky doma a v zahraničí“. Táto kapitola sa skladá z dvoch podkapitol, každá popisujúca inú agendu. Sústreďíme sa v nich na definovanie cieľov, ktoré stratégia Európa 2020 a Agenda 2030 vymedzuje, opisujeme prostredie ich vzniku, predchádzajúce alebo nasledujúce iniciatívy a v neposlednom rade akým spôsobom Slovenská republika tieto stratégie implementovala do svojich politík.

Výskumná časť bakalárskej práce pracuje so štatistickými údajmi Slovenskej republiky a vyhodnocuje, akým spôsobom sa Slovensku darilo napĺňanie cieľov stratégie Európa 2020. Táto kapitola prezentuje osem grafov z oblasti zamestnanosti, vývoja a výskumu, sociálnej inklúzie, vzdelávania a životného prostredia. Dôležitou časťou výskumnej časti je aj nadväznosť na Agendu 2030 pre udržateľný rozvoj. Diskusná časť nebude tvoriť samostatnú kapitolu ale bude prepojená s časťou výsledkovou, v ktorej načrtne hlbšie makroekonomické chápanie daných problematík v jednotlivých oblastiach aj s odporúčaniami pre Slovenskú republiku a jej budúci vývoj.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

1.1 Stratégia Európa 2020

Podobne ako každá reforma, stratégia alebo agenda má práve aj Európa 2020 korene v predošlých udalostiach na európskom ale aj svetovom trhu. V nasledujúcich podkapitolách si priblížime dôvody vzniku stratégie Európa 2020 v kontexte udalostí, ktoré jej predchádzali. Taktiež si vymedzíme na akých troch prioritách, piatich cieľoch a ôsmich hlavných ukazovateľoch je stratégia postavená a akým spôsobom bola implementovaná do členských štátov, vrátane Slovenskej Republiky.

1.1.1 Vymedzenie stratégie Európa 2020

Na základe oznámenia európskej komisie z marca 2010 je stratégia Európa 2020 bola vytvorená s cieľom zabezpečiť, aby hospodárske oživenie Európskej únie po finančnej a ekonomickej kríze sprevádzali reformy, ktoré položia pevné základy pre udržateľný rast a vytváranie pracovných miest do roku 2020. Zameriava sa na riešenie hlavných štrukturálnych nedostatkov európskeho hospodárstva a na prekonávanie sociálnych a ekonomických problémov, pričom zohľadňuje aj dlhodobé výzvy, ako sú globalizácia, vyčerpávanie zdrojov a starnutie populácie. Rozhodnutie o uplatnení stratégie Európa 2020 prijala Európska rada na svojom summite 17. júna 2010. Európska komisia udelila členským štátom povinnosť stanoviť si vlastné čiastkové ciele v rámci stratégie Európa 2020 do apríla 2011. Tieto národné ciele mali byť uvedené v národných programoch reforiem (NPR), ktoré členské štáty predkladali komisii (Európska komisia, 2017).

Širšiu perspektívu o vzniku stratégie Európa 2020 nám udáva situácia na finančnom trhu v USA v roku 2008. Vzniknutá hypotekárna kríza rýchlo prerástla do krízy všeobecnej, čo malo fatálny dopad pre svetovú ekonomiku. Recesia, ktorú kríza vyvolala priniesla rapídny nárast nezamestnanosti, zadlženosť a poukázala na chyby vo finančnom systéme. Bývalý, v tom čase úradujúci, portugalský predseda EK José Manuel Barroso o nej napísal: *“Kríza so sebou priniesla mieru zadlženia, s ktorou sa budeme vyrovnávať ešte mnoho rokov, a naša sociálna súdržnosť čelí kvôli jej vplyvom novému tlaku. Reakcia Európy bude mať preto pre našu budúcnosť zásadný význam.”* (Európska komisia, 2010). Pádom banky Lehman Brothers vyvrcholila kríza, ktorá pomohla európskym politikom

a ekonómom hlbšie pochopiť budúce výzvy a na základe týchto výziev vytvoriť zjednotenú stratégiu, minimalizujúcu ohrozenie a potencionálne hrozby pre zjednotený európsky trh.

Práve táto kríza podtrhla dôležitosť dlhodobej optiky pri prijímaní opatrení a vytváraní stabilizačných mechanizmov. Jedným z týchto mechanizmov bola aj Lisabonská stratégia – predchodca stratégie Európa 2020. Lisabonská stratégia bola prijatá na summite Európskej rady v Lisabone v marci 2000 s cieľom transformovať Európsku úniu do roku 2010 na najdynamickejšiu a najkonkurencieschopnejšiu poznatkovo orientovanú ekonomiku sveta. Lisabonská stratégia, prijatá v roku 2000 na summite Európskej rady v Lisabone, predstavovala prvý komplexný pokus Európskej únie (EÚ) stanoviť dlhodobé smerovanie svojho hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Jej hlavným cieľom bolo „urobiť z Európskej únie do roku 2010 najkonkurencieschopnejšiu a najdynamickejšiu znalostnú ekonomiku na svete schopnú udržateľného hospodárskeho rastu s väčším počtom kvalitných pracovných miest a s väčšou sociálnou súdržnosťou“. Napriek ambicióznym cieľom však hodnotenia ukázali, že Lisabonská stratégia nedosiahla očakávané výsledky. Nedostatočné výsledky sa pripisovali príliš široko stanoveným cieľom, slabej implementácii na národnej úrovni, nedostatočnej koordinácii medzi členskými štátmi a absencii účinného monitorovacieho mechanizmu.

Na základe týchto skúseností Európska únia pripravila stratégiu Európa 2020. Táto stratégia vychádzala zo zistení z Lisabonskej stratégie, pričom sa snažila napraviť jej slabiny. Ciele boli zúžené a konkrétnejšie zamerané na päť hlavných oblastí: zamestnanosť, výskum a vývoj, klimatické zmeny a energetika, vzdelávanie a boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu. Okrem toho bola posilnená kontrola pokroku prostredníctvom európskeho semestra, ktorý zaviedol pravidelné monitorovanie a hodnotenie na úrovni EÚ aj členských štátov. Stratégia Európa 2020 nadviazala na základné myšlienky Lisabonskej stratégie, najmä na potrebu znalostnej a inovatívnej ekonomiky, ale kládla väčší dôraz na udržateľnosť, sociálnu inklúziu a „inteligentný rast“. Európa 2020 tiež reagovala na dôsledky hospodárskej a finančnej krízy z roku 2008, ktoré Lisabonská stratégia nepredvídala, čím sa stala relevantnejšou pre nové výzvy. Dôležitým rozdielom bola aj väčšia prepojenosť cieľov EÚ s národnými reformnými programami, čo malo zabezpečiť lepšiu implementáciu opatrení na národnej úrovni. Vzťah medzi oboma stratégiami preto možno vnímať ako evolučný — Európa 2020 sa poučila z nedostatkov

svojho predchodcu a snažila sa priniesť ciele a realistické riešenia pre dlhodobý rozvoj EÚ. (Európsky parlament, 2004)

Európska komisia pri vytváraní stratégie Európa 2020 vymedzila tri hlavné priority, ktorých podstata stojí na recipročnom vzťahu. Týmito prioritami je inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast. Inteligentný rast sa zameriava na budovanie hospodárstva postaveného na poznatkoch a inováciách. Udržateľný rast predstavuje snahu o rozvoj ekologickejšieho a konkurencieschopnejšieho hospodárstva, ktoré efektívnejšie využíva dostupné zdroje členských štátov. Zároveň sa kladie dôraz na podporu ekonomík s vysokou nezamestnanosťou s cieľom posilniť sociálnu a územnú súdržnosť, čím sa prispieva k inkluzívnemu rastu. (Európska komisia, 2010)

1.1.2 Inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast

Stratégia Európa 2020 bola postavená na troch hlavných pilieroch: inteligentný rast, udržateľný rast a inkluzívny rast. Tieto piliere tvorili základný rámec, ktorý mal zabezpečiť, že Európska únia sa stane konkurencieschopnejšou, inovatívnejšou a sociálne spravodlivejšou, pričom sa súčasne posilní ochrana životného prostredia.

Inteligentný rast sa zameriaval na podporu znalostnej ekonomiky prostredníctvom investícií do výskumu, inovácií, vzdelávania a digitálnej infraštruktúry. Medzi hlavné iniciatívy patrila Inovácia v Únii, ktorá mala odstrániť prekážky pre výskum a inovácie, zlepšiť prístup k financovaniu a podporiť spoluprácu medzi výskumnými inštitúciami a podnikmi. Ďalšou kľúčovou iniciatívou bola Mládež v pohybe, ktorá sa snažila zlepšiť kvalitu vzdelávania, zvýšiť mobilitu študentov a absolventov a uľahčiť ich vstup na trh práce. Okrem toho bola významná aj Digitálna agenda pre Európu, ktorá mala za cieľ rozšíriť vysokorýchlostný internet a podporiť digitálne zručnosti medzi obyvateľstvom.

Udržateľný rast sa sústredil na prechod na zelenú ekonomiku, ktorá využíva zdroje efektívnejšie a zároveň znižuje environmentálnu záťaž. V tejto oblasti zohrávala dôležitú úlohu iniciatíva Európa efektívne využívajúca zdroje, ktorej cieľom bolo podporiť udržateľné využívanie prírodných zdrojov, znižovanie emisií skleníkových plynov a investície do obnoviteľných zdrojov energie. Ďalšou iniciatívou bola Priemyselná politika pre éru globalizácie, ktorá sa snažila modernizovať priemyselnú základňu EÚ, zvýšiť energetickú efektívnosť a podporiť malé a stredné podniky.

Inkluzívny rast sa orientoval na posilňovanie zamestnanosti, boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu. Kľúčovou iniciatívou boli Nové zručnosti a pracovné miesta, ktoré sa zameriavali na prispôsobenie pracovnej sily potrebám trhu práce, podporu celoživotného vzdelávania a zlepšenie kvality pracovných miest. Rovnako významná bola Európska platforma proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu, ktorá mala za cieľ znížiť počet ľudí ohrozených chudobou aspoň o 20 miliónov, podporovať sociálne inovácie a uľahčiť prístup k základným službám. (Európska komisia, 2017)

1.1.3 Ciele stratégie Európa 2020

V oznámení európskej komisie z roku 2010 figuruje jasne vymedzených päť kľúčových cieľov pre stratégiu Európa 2020. V nasledujúcej časti si predstavíme predmet, respektíve ekonomickú oblasť, ktorou sa daný cieľ zaoberá. Vymedzíme si kvantitatívne naplnenie týchto cieľov a jemne načrtneme pozadie, ktoré sa nachádza v oblasti cieľa pre komplexnejšie pochopenie rozhodnutia EK navrhnuť a implementovať do stratégie práve jednotlivé ciele.

Jedným z hlavných cieľov stratégie Európa 2020 je zvýšiť mieru zamestnanosti obyvateľov vo veku 20 – 64 rokov. Úroveň zamestnanosti dosahovala v roku 2010 necelých 69 %, pričom cieľom je zvýšiť ju aspoň na 75 %. Tento krok by mal prispieť k ekonomickému rastu a sociálnej stabilite v členských štátoch. Zameranie sa na vytváranie pracovných príležitostí a zlepšovanie pracovných podmienok malo byť kľúčové pre dosiahnutie tohto cieľa. Európska komisia si stanovila tento cieľ najmä preto, že vyššia zamestnanosť vedie k znižovaniu chudoby, väčšej ekonomickej sebestačnosti občanov a posilneniu hospodárskej stability celej EÚ.

Dôležitou súčasťou stratégie je aj podpora výskumu a vývoja, do ktorého by mali členské krajiny investovať 3 % svojho HDP. Tento cieľ sa mal dosiahnuť najmä zlepšením podmienok pre súkromné investície do inovácií a technológií. Zvýšená podpora výskumu a vývoja by mala prispieť k vyššej konkurencieschopnosti európskej ekonomiky na globálnej úrovni. Európska komisia si tento cieľ stanovila s ohľadom na fakt, že inovácia a technologický pokrok sú kľúčovými faktormi dlhodobého ekonomického rastu.

Ďalším cieľom stratégie Európa 2020 je boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu. Zámerom bolo znížiť počet ľudí žijúcich pod hranicou chudoby v jednotlivých krajinách EÚ o 25 %. Tento krok mal zabezpečiť, že približne 20 miliónov Európanov sa dostane nad hranicu chudoby alepší sa ich životná úroveň. Na dosiahnutie tohto cieľa boli

potrebné sociálne reformy, podpora zamestnanosti a lepší prístup k základným službám. Európska komisia vníma riešenie chudoby ako nevyhnutný krok k dosiahnutiu sociálnej spravodlivosti a inkluzívneho rastu, ktorý zabezpečí dôstojný život pre všetkých občanov EÚ.

V oblasti vzdelávania sa stratégia zamerala dva ukazovatele. Prvým bolo zníženie miery predčasného ukončenia školskej dochádzky. Podiel 15 % z roku 2010 sa mal znížiť do roku 2020 na 10 %, čím sa očakávalo zlepšenie celkovej úrovne vzdelania európskej populácie. Druhým cieľom bolo zvýšiť počet obyvateľov vo veku 30 – 34 rokov s ukončeným vysokoškolským vzdelaním z 31 % na aspoň 40 %. Lepšie vzdelanie umožní občanom získať kvalitnejšie pracovné miesta a zvýši ich konkurencieschopnosť na trhu práce. Európska komisia tento cieľ stanovila na základe presvedčenia, že kvalitné vzdelanie je základom pre inovatívnu a dynamickú spoločnosť schopnú čeliť výzvam 21. storočia.

Európa 2020 kladie dôraz aj na ochranu životného prostredia prostredníctvom znižovania emisií skleníkových plynov. V rámci tejto oblasti vymedzila Európska komisia tri ukazovatele. Prvým bolo znížiť emisie skleníkových plynov minimálne 20 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990. Druhým bolo zvýšenie podielu obnoviteľných zdrojov energie na konečnej spotrebe energie na 20 % a tretím zlepšenie energetickej účinnosti taktiež o 20 %. Tieto opatrenia pomôžu zmierniť klimatické zmeny a podporia udržateľný rozvoj. Európska komisia sa rozhodla pre tento cieľ, pretože klimatická zmena predstavuje jednu z najväčších výziev pre budúce generácie.

Kombinácia týchto cieľov a ich naplnenie má na základe diskusií Európskej komisie priniesť Európe inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast. Návrhom komisie bolo taktiež pretransformovať ciele Európskej únie na vnútroštátnu úroveň v jednotlivých členských štátoch a prispôbiť ich podmienkam, ktorými štát disponuje. Povinnosťou členských štátov bolo následne na základe rozhodnutia Európskej rady pretransformovať politiku krajiny v súlade dosahovania stanovených cieľov. (Európska komisia, 2010)

1.1.4 Implementácia stratégie Európa 2020

Stratégia Európa 2020 bola úzko prepojená s tzv. európskym semestrom, teda s procesom koordinácie hospodárskych politík v rámci Európskej únie. Počas neho mali členské štáty povinnosť predkladať Európskej komisii do apríla Národné programy reforiem a Programy stability. Národné programy reforiem sa sústredili na

makroekonomické otázky, dlhodobé ciele, prekážky rastu, národné priority, plánované opatrenia a ich dopady. Programy stability sa orientovali predovšetkým na fiškálnu politiku. Európska komisia následne tieto dokumenty vyhodnocovala a v júni vydávala konkrétne odporúčania alebo varovania, ak krajiny zaznamenali výrazné odchýlky od cieľov. Okrem toho sa členské štáty vzájomne sledovali a hodnotili plnenie záväzkov. Do celého procesu bol zapojený aj Európsky parlament, ktorý plnil úlohu dohľadu a kontroly. Časové pozadie tvorby stratégie Európa 2020 bolo nasledovné:

- V **marci 2008** na summite Európskej únie požiadali lídri Európsku komisiu a relevantné subjekty, aby začali pripravovať novú stratégiu pre obdobie po roku 2010.
- **Dňa 24. novembra 2009** Komisia odštartovala online konzultáciu k novej stratégii pod názvom „EÚ 2020“.
- Počas summitu EÚ **10. – 11. decembra 2009** lídri EÚ prerokovali hlavné priority stratégie a vyjadrili znepokojenie nad rastúcou nezamestnanosťou. □ Konzultácia o stratégii EÚ 2020 bola ukončená **15. januára 2010**.
- V **marci 2010** Komisia predstavila oficiálny návrh stratégie Európa 2020, ktorej cieľom bol inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast.
- V **júni 2010** Európska rada na bruselskom summite stratégiu oficiálne schválila. Určila päť hlavných cieľov (zamestnanosť, výskum a inovácie, klíma, vzdelávanie, boj proti chudobe) a sedem kľúčových iniciatív.
- Od roku **2011** prebiehala realizácia a dohľad nad stratégiou prostredníctvom európskeho semestra, v rámci ktorého členské štáty každoročne predkladali národné reformné programy a Komisia vyhodnocovala ich pokrok. (Euractiv, 2010) (Euractiv, 2010).

1.2 Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj

Agenda 2030 je ambiciózny globálny plán, ktorý si kladie za cieľ zmeniť svet k lepšiemu. Bola prijatá v roku 2015 všetkými členskými štátmi OSN a obsahuje 17 cieľov udržateľného rozvoja (SDGs), ktoré sa zameriavajú na odstránenie chudoby, ochranu planéty a zabezpečenie prosperity pre všetkých. (OSN, 2015)

1.2.1 Teoretické vymedzenie stratégie

Hlavným zámerom Agendy 2030 je myšlienka rovnomerného rozvoja všetkých krajín. To znamená, že rozvoj by nemal byť výsadou iba bohatých krajín či jednotlivcov, ale mal by prinášať reálne zlepšenia života aj pre tých najzraniteľnejších. Ciele ako dostupné vzdelanie, kvalitná zdravotná starostlivosť, ochrana klímy či zodpovedná výroba a spotreba sú nevyhnutné na zabezpečenie udržateľného rastu. (OSN, 2015) Agenda 2030 nie je prvým pokusom o zmenu sveta k lepšiemu. Jej predchodcom boli Rozvojové ciele milénia (MDGs), ktoré OSN prijala v roku 2000 s cieľom zlepšiť životné podmienky ľudí do roku 2015. Tieto ciele sa sústredili najmä na boj proti extrémnej chudobe, hladu, detskej úmrtnosti a šíreniu chorôb, ako je HIV/AIDS. Vďaka nim sa podarilo miliónom ľudí zabezpečiť lepší prístup k vzdelaniu, zdravotnej starostlivosti a pitnej vode. (Ministerstvo životného prostredia SR, 2015).

Hoci Rozvojové ciele milénia priniesli významné zlepšenia, mali aj svoje nedostatky. Sústreďovali sa hlavne na rozvojové krajiny a niektoré dôležité témy, ako klimatická zmena či ekonomická nerovnosť, neboli dostatočne riešené. O tom svedčí aj najväčší úspech miléniových cieľov, ktorým bolo dosiahnutie zámeru 1.A Znížiť podiel ľudí žijúcich v extrémnej chudobe o polovicu medzi rokmi 1990 a 2015. Tento zámer bol dokonca významne prekročený, keďže podiel sa znížil zo 47 % na 14 % (Hlavová, Natália, 2017). Aj napriek tomu, že sa jedná o obrovský úspech, nasledovala vlna kritiky argumentujúca s nedostatočnou dávkou pomoci a progresu v rozvinutých krajinách. Práve preto v roku 2015 vznikla Agenda 2030, ktorá tieto výzvy rozšírila a prepojila do komplexného plánu pre celý svet. Nové Ciele udržateľného rozvoja (SDGs) nadväzujú na predchádzajúce snahy, no idú ešte ďalej. Nezameriavajú sa iba na chudobu či vzdelanie, ale aj na ochranu klímy, inovácie, udržateľnú ekonomiku a rovnosť príležitostí pre všetkých. Na rozdiel od MDGs sa ciele Agendy 2030 týkajú nielen rozvojových, ale aj bohatých krajín v rámci rovnomerného napredovania. (Európsky parlament, 2013).

1.2.2 Ciele Agendy 2030

OSN v rámci Agendy 2030 vydalo dokument s názvom „Transformácia nášho sveta: Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj“. Tento dokument obsahuje okrem úvodnej deklarácie 17 hlavných cieľov udržateľného rozvoja a 169 konkrétnych čiastkových cieľov. Aj napriek tomu, že Agenda 2030 síce nie je právne záväzná, obsahuje jasne stanovené mechanizmy implementácie a revízie, ktoré majú zabezpečiť, že krajiny budú

skutočne napredovať v dosahovaní cieľov. V rámci svojho strategického dokumentu uvádza OSN nasledujúce hlavné ciele:

- **Cieľ 1.** Skončiť s chudobou vo všetkých jej formách všade
- **Cieľ 2.** Ukončiť hlad, dosiahnuť potravinovú bezpečnosť a lepšiu výživu a podporovať udržateľné poľnohospodárstvo
- **Cieľ 3.** Zabezpečiť zdravý život a podporovať pohodu pre všetkých v každom veku
- **Cieľ 4.** Zabezpečiť prístup ku kvalitnému a spravodlivému vzdelaniu pre všetkých a podporovať príležitosti na celoživotné vzdelávanie
- **Cieľ 5.** Dosiahnuť rodovú rovnosť a posilniť postavenie žien a dievčat vo všetkých oblastiach života
- **Cieľ 6.** Zaistiť dostupnosť vody a hygienických podmienok pre všetkých a zabezpečiť ich udržateľné využívanie
- **Cieľ 7.** Poskytnúť prístup k cenovo dostupnej, spoľahlivej a ekologicky udržateľnej energii pre každého
- **Cieľ 8.** Podporovať inkluzívny a udržateľný hospodársky rast, vytvárať pracovné príležitosti a zabezpečiť dôstojné zamestnanie pre všetkých
- **Cieľ 9.** Rozvíjať odolnú infraštruktúru, podporovať udržateľný priemysel a inovácie
- **Cieľ 10.** Znižovať nerovnosti v rámci krajín aj medzi nimi
- **Cieľ 11.** Vytvárať mestá a obce, ktoré sú inkluzívne, bezpečné, odolné a trvalo udržateľné
- **Cieľ 12.** Podporovať udržateľné spôsoby výroby a spotreby
- **Cieľ 13.** Prijatť urgentné opatrenia na boj proti klimatickým zmenám a ich následkom
- **Cieľ 14.** Chrániť a udržateľne využívať oceány, moria a morské zdroje na podporu trvalo udržateľného rozvoja
- **Cieľ 15.** Ochrana a obnova suchozemských ekosystémov, udržateľné lesníctvo a boj proti degradácii pôdy a strate biodiverzity

- **Ciel' 16.** Podporovať mierové a inkluzívne spoločnosti pre trvalo udržateľný rozvoj, poskytovať prístup k spravodlivosti pre všetkých a budovať efektívne, zodpovedné a inkluzívne inštitúcie na všetkých úrovniach
- **Ciel' 17.** Posilniť prostriedky implementácie a oživiť globálne partnerstvo pre trvalo udržateľný rozvoj (OSN, 2022)

1.2.3 Implementácia Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj

Európska únia sa ako významný globálny aktér k týmto cieľom prihlásila a zohráva kľúčovú úlohu pri ich implementácii nielen na svojom území, ale aj vo vzťahu k partnerským krajinám. Implementácia cieľov udržateľného rozvoja je v Európskej únii zakotvená v rôznych politikách, stratégiách a investičných programoch, ktoré priamo alebo nepriamo prispievajú k ich plneniu. Medzi hlavné nástroje Európskej únie patrí Európska zelená dohoda, kohézna politika a nástroj obnovy NextGenerationEU.

Európska zelená dohoda, ktorú Európska komisia predstavila koncom roka 2019, je považovaná za hlavný strategický rámec Európskej únie na transformáciu hospodárstva smerom k udržateľnosti. Jej cieľom je dosiahnuť klimatickú neutralitu do roku 2050, čo znamená, že Európska únia nebude produkovať viac skleníkových plynov, než dokáže absorbovať. Medzi hlavné oblasti patrí znižovanie emisií, transformácia energetiky, obehové hospodárstvo, ekologizácia dopravy, ochrana biodiverzity a udržateľné poľnohospodárstvo. Zelená dohoda je úzko previazaná so SDG 13 (klimatická akcia), SDG 12 (zodpovedná spotreba a výroba), SDG 15 (život na súši), ale aj SDG 7 (dostupná a čistá energia). V rámci implementácie Zelená dohoda zahŕňa legislatívne návrhy, ako je balík „Fit for 55“, ktorý stanovuje cieľ znížiť emisie do roku 2030 o minimálne 55 % oproti úrovni z roku 1990. Európska únia tiež investuje do rozvoja obnoviteľných zdrojov energie, znižovania energetickej náročnosti budov, rozvoja elektromobility a podpory zelenej inovácie. Tieto opatrenia prispievajú k zlepšeniu kvality ovzdušia, znižovaniu závislosti od fosílnych palív a zároveň vytvárajú nové pracovné príležitosti, čím podporujú aj SDG 8 (dôstojná práca a hospodársky rast). (OSN, 2022)

Kohézna politika, nazývaná aj regionálna politika Európskej únie, je ďalším kľúčovým nástrojom, ktorý prispieva k dosahovaniu SDGs. Jej hlavnou úlohou je znižovanie regionálnych rozdielov a posilňovanie hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti v Európskej únii. Kohézna politika sa realizuje prostredníctvom Európskeho

fondy regionálneho rozvoja (ERDF), Európskeho sociálneho fondu plus (ESF+) a Kohézneho fondu. V programovom období 2021 – 2027 sa z kohéznych fondov financujú projekty, ktoré podporujú ekologickú transformáciu, digitálnu transformáciu, sociálnu inklúziu, vzdelávanie a inovácie. Cez kohéznú politiku sa napĺňa viacero cieľov SDGs, napríklad SDG 9 (priemysel, inovácie a infraštruktúra), SDG 10 (zníženie nerovností), SDG 4 (kvalitné vzdelanie) alebo SDG 11 (udržateľné mestá a komunity). Programy financované z týchto fondov sú zamerané aj na zlepšenie prístupu k zdravotnej starostlivosti, boj proti nezamestnanosti či zlepšenie sociálnych služieb, čo je priamym príspevkom k sociálnemu rozmeru udržateľného rozvoja. (OSN, 2022)

NextGenerationEU je dočasný nástroj Európskej únie, ktorý bol zriadený ako reakcia na dôsledky pandémie COVID-19. Tento balík finančnej pomoci vo výške 806 miliárd eur má za cieľ podporiť obnovu hospodárstiev členských štátov, posilniť ich odolnosť a pripraviť ich na budúce výzvy. Väčšina prostriedkov z NextGenerationEU je sústredená do Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti (RRF), ktorý podporuje investície a reformy v súlade s prioritami Európskej únie. Až 37 % prostriedkov z NextGenerationEU je určených na zelenú transformáciu, čo priamo nadväzuje na ciele Zelenej dohody a SDGs v oblasti ochrany klímy, energetickej účinnosti či obnoviteľných zdrojov. Okrem toho sa približne 20 % prostriedkov investuje do digitálnej transformácie, čo podporuje modernizáciu hospodárstva a spoločnosti. NextGenerationEU zároveň kladie dôraz na inkluzívny rast, znižovanie rozdielov medzi regiónmi a podporu zraniteľných skupín, čo pomáha naplňovať cieľ rovnosti a znižovania nerovností (SDG 10). (Európska komisia, 2023)

1.2.4 Implementácia SDGs v rámci Slovenskej republiky

Slovenská republika sa k Agende 2030 a cieľom udržateľného rozvoja prihlásila v roku 2015, keď tieto ciele schválili členské štáty OSN. Odvtedy Slovensko podniklo viacero krokov na zabezpečenie ich implementácie na národnej úrovni. Prvým zásadným krokom bolo prijatie Národného integračného dokumentu k Agende 2030, ktorý slúži ako rámec na prenesenie globálnych cieľov do národných politík. Tento dokument určuje hlavné priority a definuje, ako sa budú SDGs integrovať do sektorových stratégií a politík. Slovensko sa rozhodlo sústrediť najmä na päť prioritných oblastí: vzdelanie pre dôstojnú kvalitu života, zmiernenie chudoby a sociálneho vylúčenia, udržateľné využívanie prírodných zdrojov, inovácie a efektívna verejná správa. Dôležitým míľnikom bola

príprava Národnej stratégie trvalo udržateľného rozvoja do roku 2030, ktorú koordinoval Úrad podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre investície a informatizáciu (dnes Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky, MIRRI). Táto stratégia vznikala v spolupráci s viacerými rezortmi, odborníkmi, neziskovým sektorom a akademickou obcou, aby reflektovala špecifické podmienky Slovenska. Kľúčovým nástrojom je aj Mechanizmus pravidelného monitorovania a hodnotenia pokroku, ktorý zabezpečuje, že sa ciele priebežne sledujú a hodnotí sa ich plnenie. Tento monitoring zahŕňa štatistické indikátory, ktoré sú zosúladené s indikátormi OSN a Európskej únie.

Slovensko aktívne prezentovalo svoje pokroky na medzinárodnej úrovni prostredníctvom dobrovoľného národného hodnotenia (Voluntary National Review, VNR), ktoré predstavilo na fóre OSN v roku 2018. V ňom boli zhodnotenú dosiahnuté výsledky a identifikované oblasti, kde je potrebné zintenzívniť úsilie, napríklad v oblasti sociálnej inklúzie Rómov, boja proti klimatickým zmenám či reformy vzdelávacieho systému. Implementácia SDGs sa na Slovensku opiera aj o konkrétne národné a sektorové politiky, ako napríklad Envirostratégia 2030, ktorá stanovuje ciele v oblasti životného prostredia, alebo Národná stratégia zamestnanosti a Stratégia rodovej rovnosti, ktoré pokrývajú sociálnu a ekonomickú dimenziu udržateľného rozvoja. Slovenská rozvojová spolupráca (SlovakAid) zároveň podporuje implementáciu SDGs v partnerských krajinách, čím Slovensko prispieva k udržateľnému rozvoju aj globálne. (Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, 2018)

1.3 Význam a vznik strategických dokumentov na úrovni EÚ a OSN

Strategické dokumenty, ktoré vznikajú na úrovni Európskej únie a Organizácie Spojených národov predstavujú dôležitý nástroj riadenia rozvoja spoločností. Ich hlavnou úlohou je poskytnúť jasnú víziu budúcnosti a rámec, podľa ktorého sa môžu jednotlivé krajiny, regióny alebo spoločenstvá riadiť. Takéto dokumenty vznikajú najmä preto, že mnohé problémy sú komplexné a presahujú hranice jednotlivých štátov. Príklady takýchto výziev zahŕňajú klimatickú zmenu, nerovnosti medzi krajinami, migráciu, globalizáciu trhu práce, bezpečnosť, ochranu životného prostredia či boj proti chudobe. Riešenie týchto problémov si vyžaduje spoločný a koordinovaný postup, ktorý prekračuje národné politiky a združuje úsilie viacerých aktérov na medzinárodnej úrovni. Strategické dokumenty umožňujú vytvárať globálne štandardy, podporujú výmenu dobrých praktík a motivujú jednotlivé štáty k plneniu medzinárodných záväzkov.

Strategické plánovanie je pritom neoddeliteľnou súčasťou snahy o udržateľný rozvoj. Umožňuje stanoviť dlhodobé ciele a zároveň konkretizovať kroky, ktoré vedú k ich dosiahnutiu. Jeho význam spočíva v tom, že pomáha zosúladiť hospodárske, sociálne a environmentálne priority spôsobom, ktorý rešpektuje potreby súčasných generácií bez toho, aby ohrozil budúce generácie. Strategické plánovanie umožňuje efektívne využívať obmedzené zdroje, zlepšuje koordináciu medzi jednotlivými aktérmi (verejný sektor, súkromný sektor, občianska spoločnosť) a podporuje transparentnosť a zodpovednosť. Okrem toho prináša do riadenia rozvoja predvídateľnosť, ktorá je kľúčová najmä pri riešení dlhodobých problémov, ako sú klimatické zmeny, demografické trendy alebo technologické transformácie (Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu, 2022).

2 Cieľ práce

V bakalárskej práci sa pokúsime popísať ako Slovenská republika napĺňala ciele vymedzené dvomi stratégiami, konkrétne stratégiou Európa 2020 a Agenda 2030, k čomu bude potrebné stanovenie hlavného a čiastkových cieľov.

Hlavným cieľom bakalárskej práce je na základe výsledkov analýzy posúdiť plnenie cieľov stratégie Európa 2020 Slovenskou republikou a poukázať na prepojenie týchto cieľov s vybranými cieľmi Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj. Analyzovaných bude päť oblastí, vyjadrených prostredníctvom ôsmich ukazovateľov.

Pre dosiahnutie hlavného cieľa práce je nevyhnutné definovať a naplniť čiastkové ciele bakalárskej práce, ktorými sú:

1. Popísanie súčasného stavu riešenej problematiky so zameraním na vymedzenie základných pojmov.
2. Analyzovať a interpretovať plnenie cieľov Slovenskej republiky v rámci jednotlivých ukazovateľov stratégie Európa 2020 v priebehu rokov jej trvania.
3. Poukázať na prepojenie a prípadné nadviazanie na Agendu 2030.
4. Vyhodnotiť plnenie cieľov stratégie Európa 2020 a poukázať na ďalší vývoj vybraných ukazovateľov po skončení platnosti stratégie.

3 Metodika práce a metody skúmania

V tejto kapitole si charakterizujeme objekt skúmania bakalárskej práce, detailne popíšeme aplikované pracovné postupy a použité metódy pri spracovávaní bakalárskej práce. Rovnako tak poukážeme na spôsoby získavania údajov a zdroje, na ktorých je záverečná práca postavená.

3.1 Charakteristika objektu skúmania

Objektom skúmania je Slovenská republika ako členský štát Európskej únie a jej postup pri naplňaní cieľov stratégie Európa 2020, ktoré sa v mnohých aspektoch prelínajú s Agendou 2030 pre udržateľný rozvoj. Výskum sa zameriava na hodnotenie plnenia vybraných cieľov v oblastiach ako sú zamestnanosť, vývoj a výskum, sociálna inklúzia, vzdelávanie a klimatická politika. Slovensko v tomto kontexte predstavuje štát so špecifickými výzvami, vrátane regionálnych rozdielov, demografických zmien a potreby prechodu na zelené technológie. Cieľom je posúdiť, do akej miery boli opatrenia Slovenskej republiky efektívne a konzistentné s rámcom EÚ aj OSN. Objekt skúmania zahŕňa aj inštitucionálny rámec a strategické dokumenty, ktoré implementáciu cieľov zabezpečovali. Pozornosť sa venuje aj monitorovacím mechanizmom a hodnoteniu pokroku prostredníctvom národných indikátorov. Výsledkom je komplexné zhodnotenie úrovne angažovanosti Slovenskej republiky pri prechode k inkluzívnemu a udržateľnému rozvoju.

3.2 Pracovné postupy

Pre dosiahnutie hlavného cieľa a stanovených čiastkových cieľov bakalárskej práce sme v prvej kapitole, ktorá nesie názov „Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí“, teoreticky venovali vymedzeniu obsahu stratégie Európa 2020 a Agendy 2030. Podkladom pre túto kapitolu bolo štúdium domácich ale aj zahraničných odborných publikácií a oficiálnych dokumentov vydávaných Európskou Úniou alebo Organizáciou Spojených národov. Sústredili sme sa najmä na opis prostredia v ktorom vznikali, samotný dôvod ich vzniku, hlavné a čiastkové ciele, spôsob ako boli implementované na vnútroštátnu úroveň a pozornosť sme venovali aj ich vzájomnému prepojeniu.

V druhej kapitole sme následne zadefinovali hlavný cieľ a čiastkové ciele bakalárskej práce. V tretej kapitole, ktorá nesie názov „Metodika práce a metódy

skúmania“ sa sústredíme najmä na objekt skúmania, pracovný postup a metódy, ktoré sú pri vypracovávaní bakalárskej práce využívané. Ďalšou dôležitou časťou práce je praktická časť.

Praktická časť bakalárskej práce bude pozostávať z „Výsledkov práce a diskusia, ktoré budú spojené do jednej kapitoly. Táto kapitola bude obsahovať 5 podkapitol, každá so zameraním na určitú oblasť stratégie Európa 2020. Nepôjde však o výsledky na úrovni Európskej únie, ale bližšie sa pozrieme na to ako si v jednotlivých oblastiach v rokoch trvania stratégie, ale aj niekoľko rokov pred stratégiou a po nej si viedla Slovenská republika. Poradie oblastí bude nasledovné: zamestnanosť, vývoj a výskum, sociálna inklúzia, vzdelanie a životné prostredie s energetikou. Každá z týchto oblastí bude prezentovať cieľové hodnoty Slovenskej republiky a následne vyhodnocovať na základe dát z Eurostatu nakoľko úspešná bola v plnení stanovených cieľov. Posledná kapitola bude taktiež poukazovať na prepojenie s Agendou 2030 a zakončená bude odporúčaniami pre Slovenskú republiku, poprípade predikovaním budúceho vývoja.

3.3 Spôsob získavania údajov

Nenahraditeľnou súčasťou spracovania bakalárskej práce bolo štúdium slovenskej a zahraničnej odbornej literatúry, ktorá nám pomohla pri vypracovaní či už teoretickej ale aj praktickej časti. V rámci teoretickej časti sme sa sústredili najmä na štúdium základných dokumentov vydaných Európskou komisiou a Organizáciou Spojených národov, ale aj odborných článkov, periodík a časopisov pojednávajúcich o téme tejto bakalárskej práce. V rámci praktickej časti sa budeme opierať o údaje zo štatistického úradu Európskej únie a opätovne využijeme informácie z odborných článkov ale aj mnohých oficiálnych dokumentov zverejňovaných na stránkach ministerstiev Slovenskej republiky. Na parafrázovanie získaných údajov a úpravu štylistiky sme využívali nástroj umelej inteligencie ChatGPT.

3.4 Použité metódy vyhodnotenia a interpretácie výsledkov

Na vyhodnotenie plnenia cieľov Slovenskej republiky v rámci stratégie Európa 2020 boli použité predovšetkým kvantitatívne analytické metódy, ktoré umožňujú objektívne porovnať dosiahnuté výsledky s cieľovými hodnotami stanovenými Európskou úniou. Základom bola deskriptívna štatistická analýza, ktorá umožnila popísať vývoj jednotlivých ukazovateľov v čase – najmä prostredníctvom výpočtu medziročných zmien, identifikácie trendov a sledovania priemerných hodnôt. Táto metóda poskytla základný

prehľad o tom, ako sa Slovenská republika približovala alebo vzdäľovala od stanovených cieľov. Ďalšou použitou metódou bola GAP analýza, ktorá porovnáva aktuálny stav s cieľovým stavom. Pomocou nej boli identifikované oblasti, kde Slovenská republika cieľ dosiahla, a naopak, oblasti s pretrvávajúcim rozdielom. Tieto metódy boli doplnené vizualizáciou údajov prostredníctvom grafov a tabuliek, ktoré prispeli k prehľadnejšej interpretácii výsledkov. Všetky údaje boli čerpané z oficiálnych zdrojov, najmä z databázy Eurostatu, ktorá poskytuje jednotne spracované údaje pre všetky členské štáty Európskej únie.

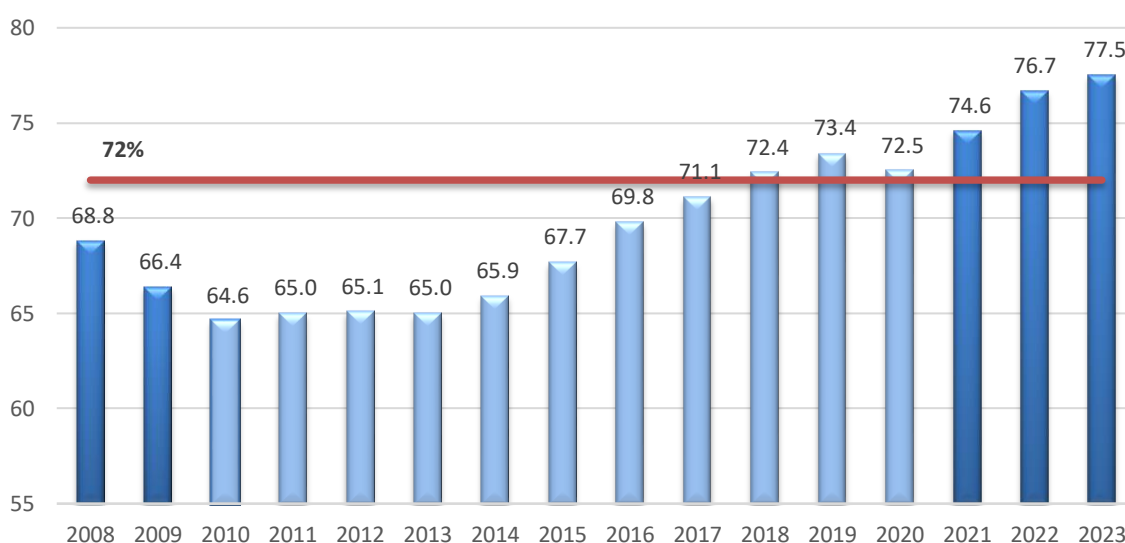
Pri výskume Slovenska v rámci cieľov stratégie Európa 2020 a Agendy 2030 sme aplikovali komparáciu, ktorá nám umožnila porovnať slovenské výsledky s inými členskými štátmi Európskej únie, ako aj s globálnymi cieľmi Agendy 2030, a odhaliť tak silné a slabé stránky našich politík a iniciatív. Prostredníctvom indukcie sme na základe konkrétnych dát a prípadových štúdií vyvodzovali širšie závery o vplyve implementácie týchto cieľov na slovenský hospodársky a sociálny rozvoj. Následne, využitím dedukcie sme aplikovali všeobecné princípy európskych a globálnych stratégií na špecifické slovenské podmienky a testovali ich praktickú účinnosť.

Syntéza bola kľúčová pri spájaní rôznych politických dokumentov, výskumných zistení a kvantitatívnych ukazovateľov s cieľom vytvoriť komplexný obraz o stave dosahovania cieľov, ako aj o vzájomných súvislostiach medzi nimi. Napokon prostredníctvom abstrakcie sme identifikovali najdôležitejšie faktory a vyčlenili podstatné trendy, ktoré ovplyvňujú realizáciu týchto cieľov na národnej úrovni, pričom sme sa vyhli zbytočnému zahlteniu dátami, ktoré neboli kľúčové pre našu analýzu.

4 Výsledky práce

4.1 Dosiahnuté výsledky Slovenskej republiky v oblasti zamestnanosti

Európska komisia sa v marci 2010 zaviazala v oznámení komisie o stratégii Európa 2020 na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu v rámci prvého cieľa stratégie, ktorým je zamestnanosť, zvýšiť mieru zamestnanosti obyvateľov vo veku 20–64 rokov na minimálne 75 %, vrátane zvýšeného zreteľa na zapojenie žien, starších pracovníkov a lepšieho začlenenia migrantov medzi pracovnú silu (Európska komisia, 2010). Pri nastavovaní vnútroštátnych cieľov si Slovensko stanovilo cieľ na úrovni 72%, ktorý je na grafe č. 1 znázornený ako červená čiara. (Eurostat, 2019) Z uvedených dát vyplýva, že Slovensko v roku začiatku platnosti stratégie Európa 2020 vykazovalo 64,6% mieru zamestnanosti a teda cieľ bol zameraný na 7,4% nárast. V priebehu rokov stratégie sledujeme každoročný nárast s výnimkou stagnačného roku 2013 a poklesu v roku 2020, ktorý však nebol natoľko prudký, aby sa Slovenskej republike nepodarilo naplniť cieľovú hodnotu.

Graf č.1- Percentuálna miera zamestnanosti obyvateľov vo veku 20–64 na území SR

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z Eurostatu, 2025

V grafe č.1 sú uvedené aj ďalšie tri roky po ukončení stratégie Európa 2020, ktoré sú smerodajné pre Agendu 2030. V oblasti zvyšovania miery zamestnanosti priamo nadväzuje na cieľ číslo 8 - podporovať udržateľný, inkluzívny hospodársky rast, plnú a produktívnu zamestnanosť a dôstojnú prácu pre všetkých. Tento cieľ je rozdelený do

d'alších 12 čiastkových cieľov a vymedzuje ukazovatele, hodnotiace výkonnosť naplňania stanovených cieľov. Pre splnenie 8. cieľa sa sledujú indikátory HDP na obyvateľa, miera nezamestnanosti mladých vo veku 15-24 rokov, miera dlhodobej nezamestnanosti, miera ekonomickej aktivity vo veku 15-64 rokov a medzi inými aj vyššie spomínaná miera zamestnanosti vo veku 20-64 rokov. (Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2019) Vľajkovým ukazovateľom tohto cieľa je z hľadiska Agendy 2030 zabezpečenie minimálne 7 % ročného rastu HDP v najmenej rozvinutých krajinách, čo je pre Slovensko z pozície rozvinutej krajiny bezpredmetné (OSN, 2017). Kvantitatívne vymedzenie pre mieru zamestnanosti vo veku 20-64 rokov bolo zafinované na európskej úrovni hodnotou 78% pričom z grafu č. 1 vieme konštatovať, že 3 roky po skončení stratégie Európa 2020 miera zamestnanosti narastala a približovala sa k tomuto cieľu.

Pointou cieľov Agendy 2030 a stratégie Európa 2020 je posilniť kvalitné pracovné miesta, zvýšiť inkluzívnosť trhu práce a podporiť celoživotné vzdelávanie. Aj napriek pozitívne rastúcej miere zamestnanosti obyvateľov vo veku 20–64 je ale dôležité uvažovať v európskom kontexte. Slovensko je jednou z väčšiny krajín, kde miera ekonomickej aktivity populácie vo veku 15 – 64 rokov presiahla hranicu 70 % avšak napriek tomu Slovenská republika patrí medzi 15 členských štátov Európskej únie, kde je nezamestnanosť mladých vo veku 15 až 24 rokov vyššia než európsky priemer a zároveň sa dlhodobo zaraďuje medzi krajiny s výrazným podielom dlhodobo nezamestnaných. (Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2019). V priebehu minulých rokov Slovenská republika implementovala viaceré opatrenia na dosiahnutie týchto cieľov, medzi nimi napríklad:

- Národný projekt „Úspešne na trhu práce“ (od marca 2025). Projekt podporuje mladých ľudí do 29 rokov, ktorí nie sú zamestnaní, nevzdelávajú sa ani sa nezúčastňujú odbornej prípravy¹, (Národný program reforiem, 2023)
- „Práca namiesto dávok“ – legislatívna reforma (účinnosť od júla 2025) zahŕňa prispôsobenie podmienok pre osoby s nízkou kvalifikáciou a dlhodobo nezamestnaných, s cieľom povzbudiť ich k návratu do pracovného procesu. Jednotlivcom, ktorí sú pracovne schopní, ale odmietnu primeranú pracovnú ponuku, sa sociálna dávka v hmotnej núdzi zníži. Zároveň sa upravuje aktivačný

¹ tzv. NEET skupina obyvateľov, pojem definovaný eurostatom

príspevok, ktorý bude odstupňovaný podľa miery aktivity, pričom vyšší príspevok získajú tí, ktorí sa aktívne zapoja do programov pracovnej politiky a vzdelávania. (Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, 2024)

- Akčný plán na zlepšenie integrácie dlhodobo nezamestnaných do trhu práce v Slovenskej republike s výhľadom do roku 2030 predstavuje jeden z hlavných strategických dokumentov v oblasti aktívnej politiky zamestnanosti počas programového obdobia 2021 – 2027. Zahŕňa hlavné reformné opatrenia a iniciatívy zamerané na podporu zamestnávania tejto cieľovej skupiny (Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, 2024).

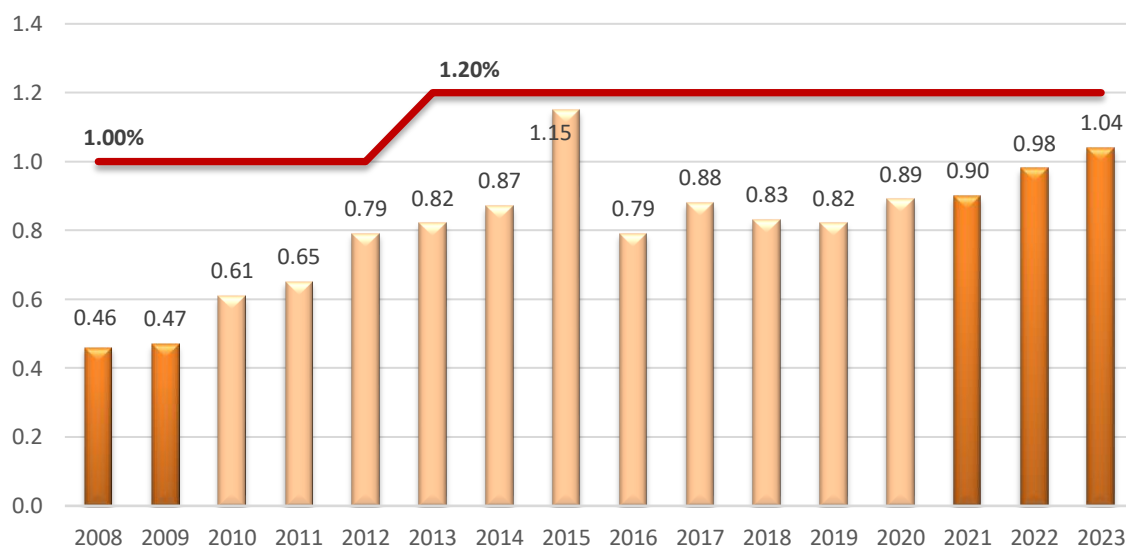
Tieto a iné snahy Slovenskej republiky sú bezpodmienečným predpokladom pozitívnej zmeny, v rámci ktorej školy, zamestnávateľia a štát lepšie spolupracujú na príprave ľudí pre pracovný trh budúcnosti a tým pádom eliminujú problémy, ktorým Slovenská republika v rámci zamestnanosti čelí.

4.2 Dosiahnuté výsledky Slovenskej republiky v oblasti vývoja a výskumu

V rámci vývoja a výskumu (ďalej VaV) Európska komisia vo svojom oznámení z marca 2010 vymedzuje jasný cieľ, ktorým je investovanie 3% z HDP členských krajín na jeho podporu. Pointou je opätovné nasmerovanie politík v oblasti výskumu, vývoja a inovácií na riešenie kľúčových spoločenských výziev akými sú klimatické zmeny, efektívne využívanie energie a zdrojov, zdravotná starostlivosť či demografické zmeny. (Európska komisia, 2010). Posudzovaným indikátorom v rámci VaV v krajine je objem výdavkov plynúcich na financovanie činnosti vyjadrené ako percento z HDP. Do tejto oblasti v čase vytvárania stratégie investovala EU menej ako 2 %, zatiaľ čo napríklad v Japonsku je to 3,4 % (Európska komisia, 2010).

Po prijatí stratégie Európa 2020 mal každý štát opätovne prepracovať kvalitatívne ciele v oblasti investícií do VaV. Slovensko si v roku 2010 určilo cieľ 1,0% z HDP, ktorý bol v roku 2013 navýšený o dve desatiny percenta na 1,2% z HDP. Tieto ciele boli charakterizované ako málo ambiciózne a spoločne s Cyptom a Maltou, Slovenská republika obdržala kritiku za nízko stanovený národný cieľ v rámci členských štátov Európskej únie. (Sipko, 2011).

Graf č. 2 zachytáva vývoj podielu výdavkov na výskum a vývoj na HDP v Slovenskej republike v priebehu zvoleného časového obdobia. Červená línia reprezentuje Slovenskom stanovený cieľ a jeho zmenu od roku 2013. Na základe dostupných údajov z prostredia databázy Eurostatu za obdobie rokov 2008 – 2023 môžeme z grafu odčítať, že tento cieľ stratégie sa nepodarilo naplniť. Najbližšie tomu bola Slovenská republika v roku 2015 kedy k dosiahnutiu cieľa chýbalo iba 5 stotín. Tento výkyv však nebol predzvesťou dlhodobého zlepšenia, bol spôsobený dočerpávaním fondov Európskej únie (Rysová a Čajka, 2018). Ďalší rok priniesol následne prudký pokles a kolísanie, ktoré sa po roku 2020 zmenilo na mierny každoročný nárast. V roku ukončenia stratégie Slovenská republika dosahovala úroveň 0,89% čo znamená, že sa jej stanovený 1,2% cieľ v oblasti VaV nepodarilo naplniť. Ku naplneniu cieľa chýbalo 0,69%. Dá sa konštatovať, že vláda Slovenskej republiky v naplnení cieľa zlyhala na oboch úrovniach – nie len že sa národným cieľom nepriblížila ku požadovaným trom percentám, ale nedokázala dosiahnuť ani podpriemerne nastavené vnútroštátne ciele.

Graf č. 2 - Percento HDP investované do VaV na Slovensku v rokoch 2008-2023

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z Eurostatu, 2025

V súvislosti s Agendou 2030 možno badať prepojenie s cieľom číslo 9, ktorým je vybudovanie odolnej infraštruktúry, podporenie inkluzívnej a udržateľnej industrializácie a v neposlednom rade podpora inovácií (OSN, 2015). Investície do VaV sú v Agende 2030 sledované prostredníctvom piatich indikátorov, medzi ktoré patrí aj indikátor 9.5.1 - Podiel výdavkov na výskum a vývoj na HDP, ktorý predstavuje priame napojenie na stratégiu Európa 2020. Tento indikátor ponecháva cieľ na úrovni 3% HDP investovaných do VaV.

Z hľadiska vnútroštátneho kontextu Slovenskej republiky sa investovanie do VaV prezentuje ako kľúčové, táto rétorika sa však nezhoduje s reálnymi údajmi. V roku 2004 si SR stanovila za cieľ dosiahnuť hodnotu investícií v rámci vedy a inovácií na úrovni 1,8% z hodnoty HDP, pričom dve tretiny mali byť investované zo strany súkromného sektora a jedna tretina zo strany štátu. Realitou roku 2004 však bolo 0,51% z hodnoty HDP, ktoré v nasledujúcich piatich rokoch ešte pokleslo o niekoľko stotín (Sipko, 2011). Tieto dáta naznačujú, že financovanie VaV je dlhodobo poddimenzované, nielen v rámci stratégie Európa 2020 a Agendy 2030, ale už pri vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie v súvislosti s Lisabonskou stratégiou, ktorá taktiež vymedzovala investície do VaV na úrovni 3% z HDP.

Skutočnosť odráža, že pre plné využitie potenciálu VaV je potrebné klásť väčší dôraz na kvalitu manažmentu štátnej vednej a inovačnej politiky, pretransformovať spôsob akým je veda na Slovensku financovaná a spraviť z inovácií hybnú silu nášho trhového hospodárstva. (Sipko, 2011) Pri otázke ako by sa to Slovensku mohlo podariť je kľúčové zabezpečenie stability, predvídateľnosti a rastúceho financovania v oblasti vedy a výskumu, ktoré môže motivovať súkromný sektor k investovaniu do výskumných a vývojových aktivít, čím sa posilní spolupráca medzi firmami a vedecko-výskumnými inštitúciami. (Šoltésová, 2022). Na dosiahnutie týchto cieľov Slovenská republika podniká opatrenia a zostavuje rôzne iniciatívy. Jednou z najvýraznejších je Národná stratégia výskumu, vývoja a inovácií 2030 (NSVVI 2030), ktorá bola schválená v roku 2023 ako hlavný strategický dokument pre oblasť VaV. Súčasťou stratégie je aj akčný plán s 91 konkrétnymi opatreniami, ktorých cieľom je:

- posunúť Slovensko o 10 miest v Európskom inovačnom rebríčku (momentálne 24. miesto z 27. členských štátov),
- zvýšiť investície do výskumu a vývoja na 2% HDP do konca roka 2030 (z toho 1,2% zo súkromných zdrojov),
- prilákať 25-tisíc vysokokvalifikovaných ľudí zo zahraničia. (Výskumná a inovačná autorita, 2023)

Aj napriek tomu, že 9. cieľ Agendy 2030 nestanovuje Slovenskej republike konkrétny kvantitatívny cieľ, ktorý by mohol pokračovať v snahách stratégie Európa 2020, existujú iné iniciatívy, ktoré sa snažia riešiť problémy v oblasti VaV. Je otázkou času či budú tieto iniciatívy účinne v boji proti poddimenzovanému financovaniu zo strany

verejného aj súkromného sektora, či sa zastaví odliv mladých mozgov ale aj skúsených odborníkov do zahraničia a či bude Slovenská republika úspešnejšia v prepájaní vedeckej a akademickej obce.

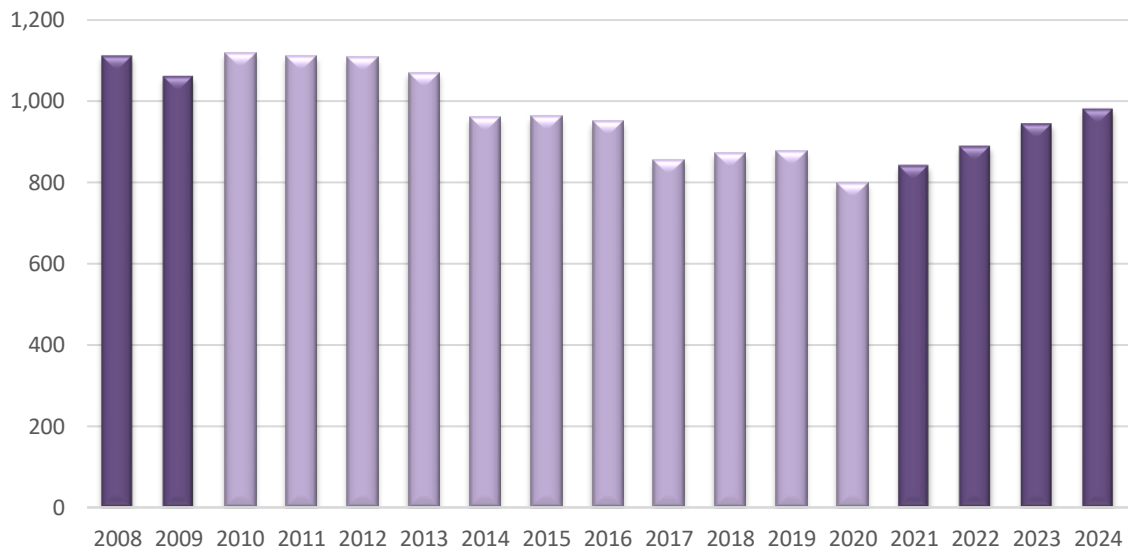
4.3 Dosiahnuté výsledky Slovenskej republiky v oblasti sociálnej inklúzie

Sociálna inklúzia sa stala pojmom 21. storočia a je viac ako pochopiteľné, že aj Európska únia sa rozhodla kvantifikovať cieľ, ktorý by zaistil priblíženie sa k tomuto pojmu. V tomto prípade je dôležité si uvedomiť, že indikátor s najväčšou výpovednou hodnotou v tejto oblasti je miera chudoby. Práve miera chudoby nám z ekonomického ponímania dokáže udať relevantné informácie o úrovni sociálnej inklúzie v krajine. Cieľ ktorý si Európska únia stanovila je vymaniť najmenej 20 miliónov obyvateľov z rizika chudoby a sociálneho vylúčenia (podiel Európanov žijúcich pod hranicou chudoby jednotlivých krajín by sa mal znížiť o 25%). Tento cieľ je pre jeho komplexnosť meraný kombináciou ukazovateľov riziko chudoby, materiálna deprivácia a domácnosti s nízkou intenzitou práce. Slovenská republika si v tomto prípade stanovila cieľovú hodnotu 170 tisíc ľudí. (Európska komisia, 2010)

Vysvetlením kombinácie ukazovateľov je fakt, že mieru chudoby môžeme analyzovať v absolútnej a relatívnej rovine. V menej rozvinutých krajinách sa chudoba často meria podielom ľudí, ktorých príjem neprekračuje stanovenú hranicu, napríklad jeden alebo dva doláre denne, predstavujú absolútnu chudobu. Naopak, v ekonomicky vyspelejších štátoch, vrátane Slovenska, sa za chudobných považujú tí, ktorých príjem na osobu je nižší ako 60 % mediánu príjmov celej populácie, predstavujú chudobu relatívnu. (Kahanec, 2011). Problémom je, že takýto spôsob merania však nedokáže obsiahnuť chudobu na viacerých úrovniach. Európska rada preto navrhla viacrozmerné kritérium chudoby, podľa ktorého by cieľovou skupinou boli osoby spĺňajúce aspoň jedno z nasledujúcich kritérií:

- „ohrozenie chudobou“ – príjem pod 60 % mediánu národného príjmu (relatívna chudoba),
- „materiálna deprivácia“ – nedostatok aspoň 4 z 9 základných položiek (napr. schopnosť platiť účty, udržiavať byt teplý, zvládnuť nečakané výdavky, pravidelne konzumovať mäso, zaplatiť dovolenku či vlastniť základné spotrebiče a auto),

- „nízka pracovná intenzita“ – členovia domácností v produktívnom veku pracujú menej ako 20 % dostupného času, čím sú len minimálne zapojení do trhu práce. (Kahanec, 2011)

Graf č. 3 - Počet ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením (vyjadrený v tisícoch obyvateľov)

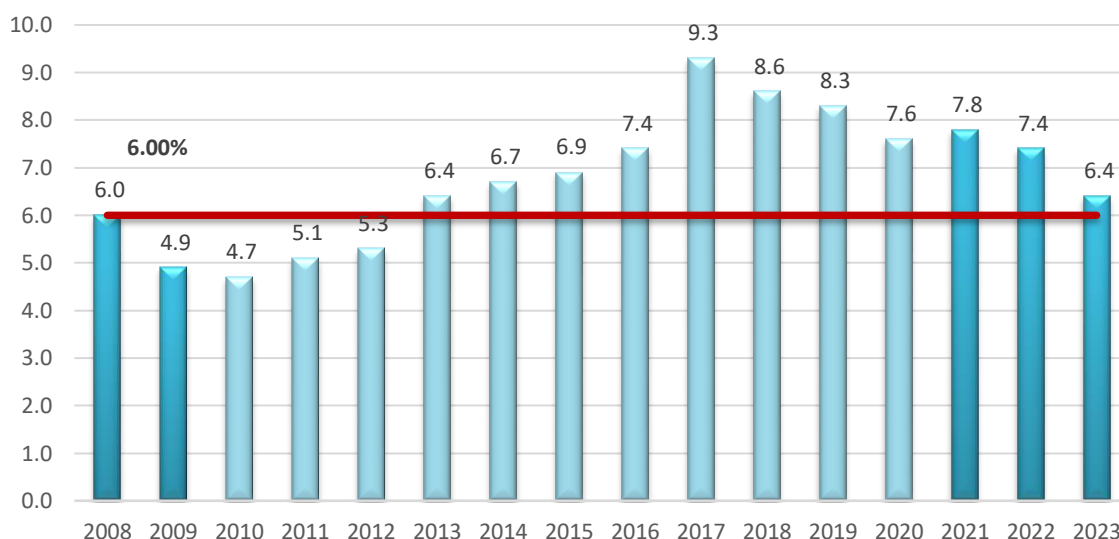
Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z Eurostatu, 2025

Z grafu č. 3 zachytávajúceho dáta z rokov 2008-2024 vidíme, že počet obyvateľov ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením v roku 2010 bola na úrovni 1 118 tisíc. V roku 2020 vykazuje graf č. 3 hodnotu 790 tisíc, čo predstavuje 320 tisícový rozdiel a teda vieme konštatovať, že sa cieľ v oblasti sociálnej inklúzie sa podarilo naplniť.

Slovenská republika pristupuje k riešeniu chudoby prostredníctvom komplexnej sústavy nástrojov zahŕňajúcich finančnú pomoc, podporu zamestnanosti, zlepšovanie bývania a dostupnosť vzdelania. Osobitnú úlohu zohrávajú aktivity zamerané na marginalizované skupiny, predovšetkým prostredníctvom terénnej sociálnej práce a projektov financovaných z eurofondov. Neziskové organizácie významne dopĺňajú verejné opatrenia poskytovaním humanitárnej, integračnej a poradenskej pomoci. Napriek týmto snahám pretrvávajú výzvy spojené s nedostatočnou koordináciou a efektívnosťou realizovaných opatrení napríklad pretrvávajúca generačná chudoba alebo segregácia marginalizovaných komunít, najmä Rómov. (Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, 2024)

4.4 Dosaiahnuté výsledky Slovenskej republiky v oblasti vzdelávania

V oblasti vzdelávania boli pre stratégiu Európa 2020 navrhnuté dva sledované ukazovatele. Prvým ukazovateľom je zníženie podielu ľudí, ktorí predčasne ukončia vzdelávanie a odbornú prípravu o 10 % a druhým ukazovateľom je zaistenie aby minimálne 40 % ľudí malo vysokoškolské vzdelanie. (Európska komisia, 2010). Pointou je zaistenie vzdelaného obyvateľstva, ktoré prispieva k rozvoju vedomostnej ekonomiky, je schopné pacovať s inovatívnymi technológiami, uvedomuje si dôležitosť riešenia sociálnych problémov spoločnosti vrátane otázok životného prostredia a tým pádom znižuje percento ľudí, ktorý sa nedokážu uplatniť na trhu práce, čo zdôrazňuje koreláciu medzi všetkými cieľmi agendy. V súvislosti s Agendou 2030 badáme prepojenie na cieľ číslo 4: Zabezpečenie inkluzívneho, spravodlivého a kvalitného vzdelávania a podpora celoživotných vzdelávacích príležitosti pre všetkých.

Graf č. 4 - Miera predčasného ukončenia vzdelávania a odbornej prípravy

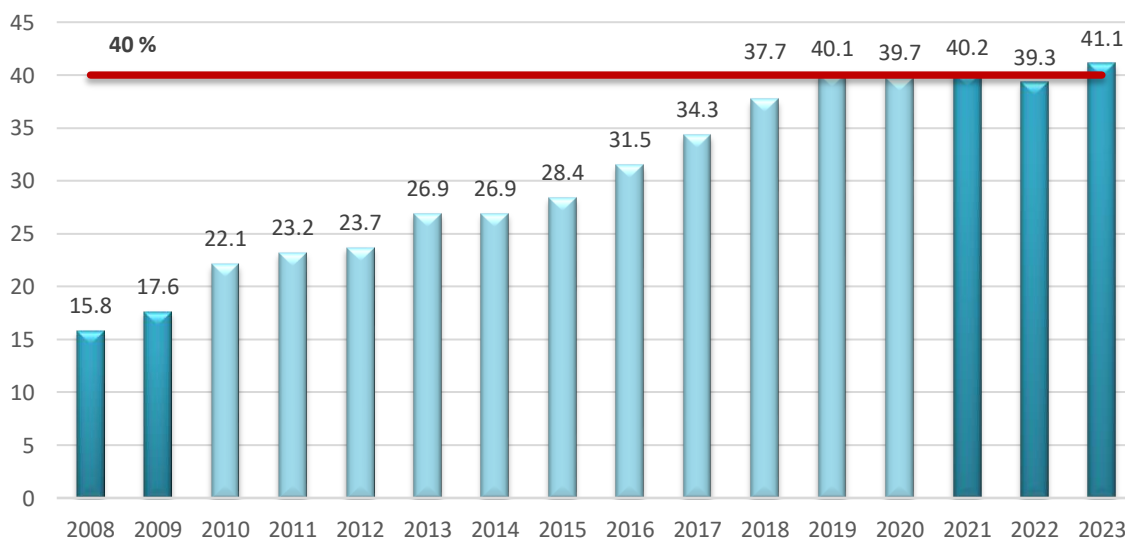
Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z Eurostatu, 2025

Pri skúmaní naplnenia cieľa Slovenskou republikou budeme dva rôzne ukazovatele v oblasti vzdelávania vyhodnocovať na dvoch individuálnych grafoch. Slovenská republika si v rámci ukazovateľa predčasného ukončenia vzdelávania a odbornej prípravy stanovila cieľ 6% (Eurostat, 2019). Členské štáty mali svoje čiastkové ciele predložiť EK v apríli 2011. V tomto roku bola miera predčasného ukončenia školskej dochádzky nižšia ako 6%. Od tohto bodu je možné vidieť nárast miery predčasného ukončenia školskej dochádzky, ktorý vrcholí v roku 2017 na úrovni 9,3% a následne klesá. V roku ukončenia stratégie sa

Slovensku nepodarilo naplniť stanovený cieľ keďže percentuálny nárast prevýšil v roku 2020 stanovený cieľ o 1,6 percent. Vývoj rokov po stratégii, ktoré sú smerodajné pre naplnenie štvrtého cieľa Agendy 2030 naznačujú klesajúcu tendenciu čo indikuje približovanie sa k cieľu zníženia miery žiakov, ktorí svoje štúdium ukončili nižším sekundárnym vzdelaním.

Druhým ukazovateľom stratégie z hľadiska vzdelávania bolo na európskej úrovni zvýšiť podiel obyvateľov vo veku 30– 34 rokov s ukončeným vysokoškolským vzdelaním z 31 % na min. 40 %. V zhode s nastavením cieľovej hodnoty na nadnárodnej úrovni si aj Slovenská republika v rámci daného cieľa nastavila cieľovú hodnotu na úrovni 40 %. (Eurostat, 2019)

Pri hodnotení naplnenia tohto cieľa môžeme na základe dostupných dát konštatovať, že Slovenská republika mala v čase určovania čiastkového cieľa (rok 2011) 23, 2% obyvateľov vo veku 30– 34 rokov s ukončeným vysokoškolským vzdelaním. Cieľ na najbližších 9 rokov teda naznačoval, že sa má toto množstvo takmer zdvojnásobiť. Pri pohľade na konečný rok platnosti stratégie môžeme zhodnotiť, že aj napriek tomu, že sa cieľ naplniť nepodarilo, Slovensko od úspechu bolo vzdialené iba o 3 desatiny, čo predstavuje výrazné zlepšenie.

Graf č. 5 - Podiel obyvateľov vo veku 30 – 34 rokov s ukončeným vysokoškolským vzdelaním

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z Eurostatu, 2025

Z hľadiska vzdelávania máme teda dva nespĺnené ciele, čo jasne značí, že Slovensko nie je v oblasti vzdelávania na dobrej úrovni. Po roku 1989 Slovenská republika zaznamenala rozvoj vysokého školstva. Z 12 vysokých škôl a dvoch samostatných fakúlt v roku 1994 bolo v roku 2024, podľa údajov Centra vedecko-technických informácií SR na Slovensku celkovo 41 vysokých škôl. (Michal Fedák, 2011). Rýchly rozvoj a dostupnosť vysokého školstva je dôvodom, vďaka ktorému sa Slovensku dlhodobo darí v štatistikách kvantitatívne predbiehať väčšiu polovicu členských štátov Európskej únie, avšak nesmieme zabúdať na negatívne dôsledky, ktoré tento náhly vývoj slovenského školstva spôsobil. Pri pohľade na kvalitatívne hodnotenie, prostredníctvom medzinárodných rebríčkov je možné si všimnúť, že iba zopár slovenských škôl sa do rebríčku prepracujú a aj to na nelichotivých pozíciách. Najaktuálnejší rebríček QS World University Ranking 2024 zahŕňa viac ako 1 500 univerzít. V rámci tohto rebríčku najlepší výsledok dosiahla najstaršia slovenská vysoká škola - Univerzita Komenského na priečke 661-670. Košická univerzita Pavla Jozefa Šafárika sa ako druhá najlepšia umiestnila na 851-900 priečke a v rebríčku sú ešte ďalšie 3 slovenské univerzity, umiestnená na pozíciách 1001-1200 (Slovenská technická univerzita v Bratislave, Technická univerzita v Košiciach a Žilinská univerzita). (QS World University Rankings, 2024).

V nadväznosti na naplnenie štvrtého cieľa Agendy 2030 by sa Slovensko v nasledujúcich rokoch malo zamerať na podporu pozitívneho vývoja sledovaných ukazovateľov prečo je nevyhnutné zaviesť sériu konkrétnych opatrení. Analýza vybraných strategických dokumentov Slovenskej republiky týkajúcich sa vysokého školstva a vysokoškolského vzdelávania naznačuje, že od roku 2020 je potrebné sústrediť sa na niekoľko kľúčových oblastí: zvýšenie spoločenského a ekonomického postavenia zamestnancov vysokých škôl a zatriktívnenie ich profesie, zlepšenie kvality a dostupnosti vzdelávania, posilnenie praktickej prípravy študentov v súlade s požiadavkami trhu práce a hospodárskej praxe, ako aj rozvoj celoživotného vzdelávania s ohľadom na demografické zmeny a starnutie populácie. (Lucia Rýsová, Peter Čajka, 2019).

4.5 Dosiahnuté výsledky Slovenskej republiky v oblasti klímy a energetiky

Ďalšiu kategóriu cieľov uvedených v stratégii Európa 2020 predstavujú tie, ktoré spadajú pod tzv. environmentálno-energetický balíček a priamo súvisia s kľúčovou

prioritou stratégie – podporou udržateľného rastu. V tejto sledovanej oblasti EK stanovuje tri ukazovatele s vymedzenými cieľmi, ktoré na európskej úrovni sú:

- znížiť emisie skleníkových plynov najmenej o 20 % v porovnaní s úrovňami z roku 90 (alebo o 30 % za priaznivých podmienok),
- zvýšiť podiel obnoviteľných zdrojov energie na konečnej spotrebe energie o 20 %,
- zvýšiť energetickú účinnosť minimálne o 20 % .

V každom z týchto ukazovateľov si Slovensko nastavilo svoj individuálny vnútroštátny cieľ, ktorým bolo:

- znížiť nárast emisií skleníkových plynov mimo sektora ETS tak, aby nepresiahli úroveň z roku 2005 o viac ako 13 %,
- zvýšiť podiel energie z obnoviteľných zdrojov na hrubej konečnej spotrebe energie na 14 %,
- zvýšiť energetickú efektívnosť prostredníctvom úspory 11 % konečnej spotreby energie v porovnaní s priemernou spotrebou v r. 2001 – 2005. (Európska komisia, 2010)

Dôležité je podotknúť, že práve oblasť životného prostredia sa v stratégii Európa 2020 najviac prelína s Agendou 2030 pre udržateľný rozvoj, konkrétne až v siedmych cieľoch (6,7,11,12,13,14,15) (OSN, 2017).

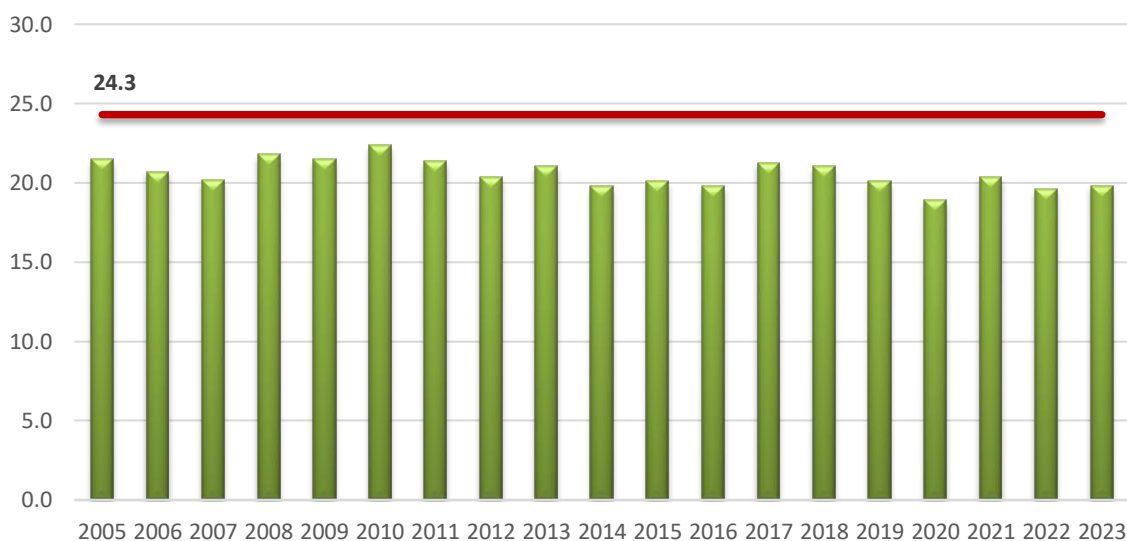
1. Zníženie nárastu emisií skleníkových plynov

Na základe dát z prostredia Európskej environmentálnej agentúry sa vieme bližšie pozrieť na naplnenie prvého z trojice ukazovateľov. Vnútroštátne ciele v tejto oblasti merajú emisie skleníkových plynov v odvetviach, na ktoré sa nevzťahuje schéma Európskej únie ETS², v porovnaní s úrovňami v roku 2005. Slovenská republika si v tomto smere vymedzila znížiť nárast emisií skleníkových plynov mimo sektora ETS tak, aby nepresiahli úroveň z roku 2005 o viac ako 13 %. Dáta teda obsahujú celkové emisie všetkých skleníkových plynov s vynechaním ETS sektora čomu sa rovná sektor ESR. Ten, sa orientuje na sektory akými sú doprava, budovy, poľnohospodárstvo, v neposlednej rade

² **ETS (Emissions Trading System)** je trhový mechanizmus EÚ na znižovanie emisií skleníkových plynov, v ktorom veľké priemyselné podniky a energetické spoločnosti obchodujú s emisnými povolenkami v rámci stanoveného emisného stropu, ktorý sa každoročne znižuje. (Európska komisia, 2024)

odpadové hospodárstvo a plyny z tohto sektora majú 60% podiel na celkových skleníkových plynoch vyprodukovaných v Európskej únii (Európska komisia, 2021).

Určenie hranice cieľa na Slovensku teda vychádza z základného roku 2005 kedy bola hodnota vypustených emisií v ESR sektore 46 418 tisíc ton. Cieľ si stanovuje toto množstvo neprekročiť o viac ako 13%, čo predstavuje hranicu vyjadrenú na grafe červenou čiarou, ktorou je 52 452 tisíc ton. Z hľadiska plnenia tohto cieľa môžeme skonštatovať, že sa Slovenskej republike darilo počas celej doby trvania stratégie a teda cieľ v rámci neprekročenia emisií skleníkových plynov bol splnený.

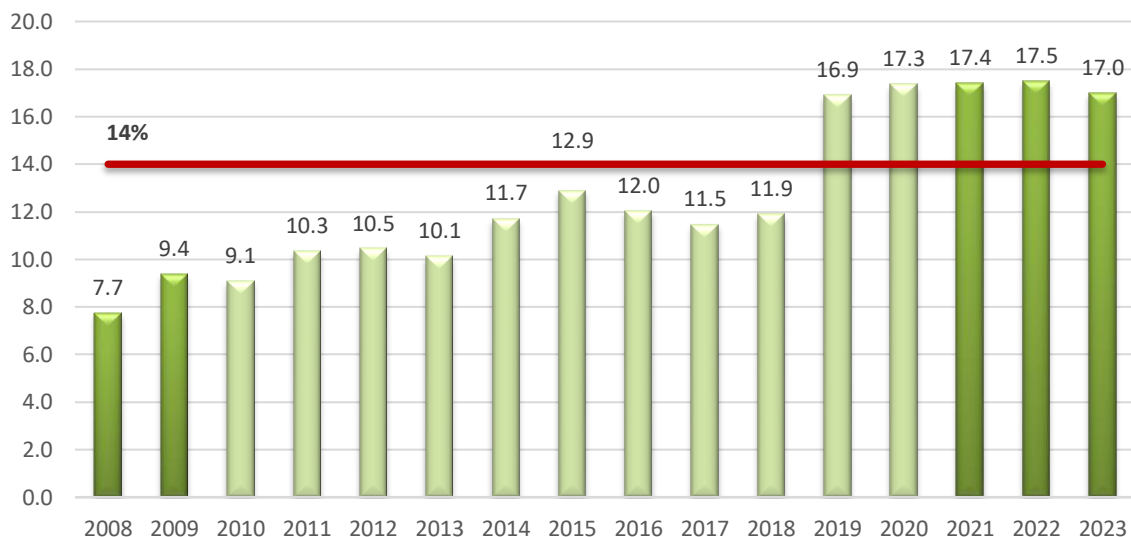

Graf č. 6 - Emisie skleníkových plynov v sektore ESR vyjadrené v tisíčkach ton

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z EEA, 2024

2. Zvýšenie podielu obnoviteľných zdrojov na konečnej spotrebe energie

Ďalším sledovaným ukazovateľom z hľadiska klímy a energetiky je podiel OZE na hrubej konečnej spotrebe energie. V tomto smere sa Slovenská republika zaviazala v stratégii zvýšiť využívanie obnoviteľných zdrojov na 14% z konečnej spotreby. Z grafu č. 8 vieme dedukovať, že v roku začatia platnosti stratégie sa Slovensko pohybovalo na úrovni 9,1% a v roku ukončenia platnosti stratégie vykazovalo hodnotu 17,3% čo sa rovná 8,2 percentnému nárastu počas celého sledovaného obdobia rokov 2010 – 2020. To znamená, že sa Slovensku podarilo naplniť aj druhý cieľ v oblasti klímy a energetiky.

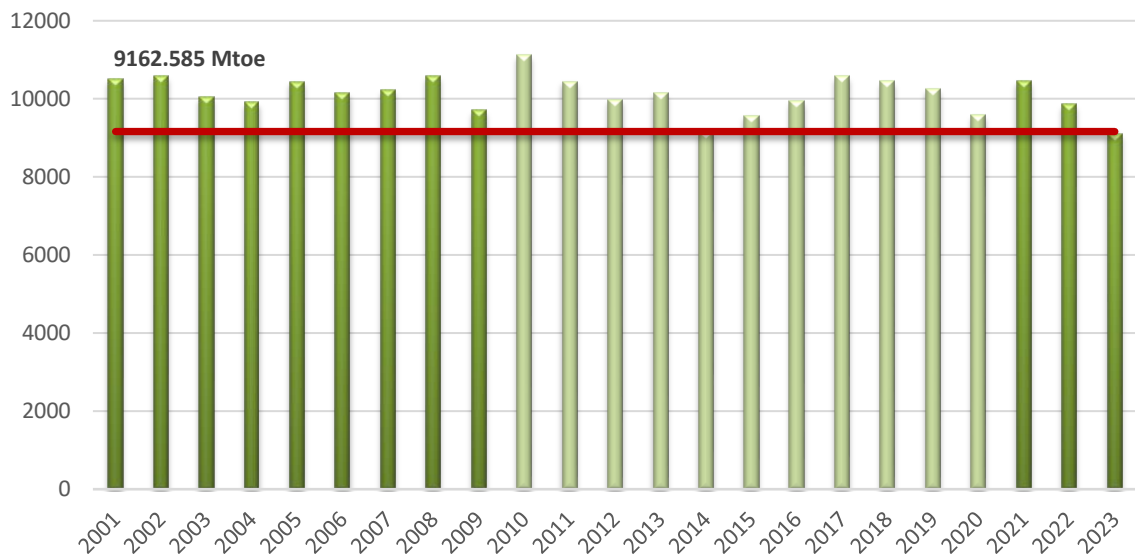
Graf č. 7 - podiel obnoviteľných zdrojov energie na hrubej konečnej spotrebe vyjadrený v percentách

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z Eurostatu, 2025

3. Zvýšenie energetickej efektívnosti

Tretím cieľom, ktorý je neoddeliteľnou súčasťou enviro-energetického balíka stratégie Európa 2020, je snaha o zlepšenie energetickej efektívnosti do roku 2020 aspoň o 20 %. Cieľom Slovenskej republiky je zvýšiť energetickú efektívnosť prostredníctvom úspory 11 % konečnej spotreby energie³ v porovnaní s priemernou spotrebou v rokoch 2001 – 2005. Z dostupných dát bola priemerná spotreba v týchto rokoch na úrovni 10 295,03 Mtoe (tisícka tony ropného ekvivalentu). V tomto prípade predstavuje 11% 1 132,45 Mtoe a po odčítaní od priemernej spotreby medzi rokmi 2001 – 2005 sa dostávame ku hodnote 9162,58 Mtoe ktorá predstavuje na grafe č. 9 červenú čiaru a teda hranicu, ktorú chce v úspore Slovenská republika dosiahnuť. Jednotlivé stĺpce predstavujú konečnú spotrebu energie na území Slovenskej republiky v čase trvania stratégie aj mimo nej. Presiahnutie tejto hranice teda znamená, že konečná energetická spotreba bola vyššia ako 11%, ktoré si Slovenská republika stanovila ušetriť a cieľ nebol splnený. Aj napriek neúspechu je však dôležité podotknúť, že sa Slovenská republika k jeho naplneniu priblížila.

³ Konečná spotreba energie predstavuje celkové množstvo energie, ktoré spotrebúvajú koncoví užívatelia – teda domácnosti, priemysel, služby, doprava a poľnohospodárstvo – na vlastnú spotrebu, bez ďalšej premeny na inú formu energie.

Graf č. 8- Konečná spotreba energie vyjadrená v Mtoe⁴

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z Eurostatu, 2025

Európska únia svoje politiky smeruje ku zelenšiemu a udržateľnejšiemu svetu už od začiatku formovania Európskeho spoločenstva uhlia a ocele. Štáty, ktoré sa v priebehu rokov pridávali do Európskej únie museli svoje politiky orientovať rovnakým smerom a prijať legislatívne opatrenia vymedzené Európskou úniou. Ženevský dohovor bol v roku 1979 prvou veľkou dohodou o cezhraničnom znečisťovaní ovzdušia, na ktorý ďalej nadväzovali mnohé ďalšie, medzi nimi najvýraznejší Kjótsky protokol a nasledujúca Parížska dohoda s ich snahami o klimatickú neutralitu do roku 2050. Obe tieto iniciatívy sú súčasťou Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy (UNFCCC), čo podtrhuje prepojenie stratégie Európy 2020 a Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj. V roku 2025 je hlavnou environmentálnou iniciatívou Európskej únie tzv. „Green Deal“, ktorý nadväzuje a rozvíja snahy predošlých agend a určuje povinnosti pre jednotlivé členské štáty v oblasti klímy a energetiky. (Európska komisia, 2025)

Slovensko si v rámci Európskeho zeleného dohovoru (Green Deal) stanovilo konkrétne národné ciele v Integrovanom národnom energetickom a klimatickom pláne (NECP) na obdobie 2021–2030. Z hĺbkového štúdia plánu vyplývajú okrem iných aj ciele,

⁴ (tonne of oil equivalent, toe). Štandardizovaná jednotka definovaná na základe jednej tony ropy. Zodpovedá tak množstvu energie uvoľnenej spálením jednej tony ropy. (POLIMP)

ktoré priamo nadväzujú na predošlé snahy čiastkových cieľov stratégie Európa 2020 v oblasti klímy a energetiky, ktorými sú:

- zníženie emisií skleníkových plynov mimo ETS sektorov na -22,7 % oproti roku 2005 (1. čiastkový cieľ),
- podiel obnoviteľných zdrojov energie na hrubej konečnej spotrebe na úrovni 25 % (2. čiastkový cieľ),
- energetická efektívnosť - zníženie spotreby primárnej a konečnej energie do roku 2030 o 30,3 % oproti tzv. „referenčnému scenáru“ (t. j. ako by sa spotreba vyvíjala bez dodatočných opatrení) (3. čiastkový cieľ). (Ministerstvo hospodárstva SR, 2023)

Z prezentovaných dát vyplýva, že aj po ukončení platnosti stratégie Európa 2020 je Slovenská republika zapojená do snáh o zlepšovanie klímy a energetiky, či už prostredníctvom siedmich prepojených cieľov Agendy 2030, ale aj prostredníctvom Integrovaného národného energetického a klimatického plánu.

Záver

Cieľom záverečnej práce bolo na základe výsledkov analýzy posúdiť plnenie cieľov stratégie Európa 2020 Slovenskou republikou a poukázať na prepojenie týchto cieľov s vybranými cieľmi Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj. Aj navzdory faktu, že táto stratégia nemá svojho priameho nasledovníka, cieľom tejto práce bolo taktiež poukázať na prepojenie s Agendou 2030 pre udržateľný rozvoj.

Pomocou stanovených metód sme zistili, že v oblasti zamestnanosti sa Slovenskej republike podarilo splniť stanovený vnútroštátny cieľ zaoberajúci sa mierou zamestnanosti. Poukázali sme na prepojenie s Agendou 2030, konkrétne s jej cieľom číslo 8 a prezentovali iniciatívy, ktorými sa Slovenská republika snaží o nápravu situácie v krajine.

Analýzou cieľa v oblasti VaV sme zistili, že sa Slovensku nepodarilo zvýšiť percento HDP investované do VaV. Prepojenie s Agendou 2030 je značné v cieľi číslo 9. Identifikovali sme problémy, ktoré stoja za nedostatočným investovaním do VaV a taktiež predstavili akčný plán s konkrétnymi opatreniami a cieľmi, ktoré sa budú usilovať o napravenie budúcej situácie v Slovenskej republike.

Oblasť sociálnej inklúzie sa zameriavala na ukazovateľ, ktorý meral počet ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením. Skúmaním sme zistili, že Slovenská republika v tejto oblasti cieľ splnila a taktiež sme zadefinovali problémové oblasti, akými je napríklad pretrvávajúca generačná chudoba alebo segregácia margizovaných komún.

Oblasť vzdelávania bola vymedzená dvomi cieľmi. Prvým bola miera predčasného ukončenia vzdelávania a odbornej prípravy. Tento cieľ sa Slovenskej republike nepodarilo naplniť a množstvo žiakov, ktoré v konečnom roku stratégie ukončilo školskú dochádzku nižším sekundárnym vzdelaním presiahlo stanovený cieľ, respektíve hranicu. V nadväznosti na Agendu 2030 (cieľ číslo 4) v nasledujúcich rokoch badáme zlepšenie. Druhý ukazovateľ nám podáva obraz o podiele obyvateľov vo veku 30– 34 rokov s ukončeným vysokoškolským vzdelaním. Aj napriek tomu, že sa nepodarilo dosiahnuť stanovenú hranicu a kvalifikuje sa ako nesplnený, Slovensko sa k jeho naplneniu priblížilo a v priebehu platnosti stratégie zväčšilo množstvo obyvateľov v danej vekovej kategórii s ukončeným vysokoškolským vzdelaním takmer dvojnásobne. V rámci diskusnej časti sme si definovali problémy existujúce v slovenskom školstve a zadefinovali sme kľúčové oblasti, na ktoré by sa malo v budúcom vývoji slovenského vzdelávania apelovať.

V rámci poslednej skúmanej oblasti, ktorou je energetika a životné prostredie, si v troch skúmaných ukazovateľoch viedlo Slovensko nasledovne: cieľ v rámci zníženia nárastu skleníkových plynov bol splnený, cieľ v rámci podielu obnoviteľných zdrojov energie na konečnej spotrebe energie bol taktiež splnený a cieľ v oblasti zníženia konečnej spotreby energie splnený nebol. Konštatujeme teda že dva z troch cieľov bolo naplnených. Pri treťom nespĺnenom ciele sa však výsledky taktiež blížili k úspechu, a preto vyhodnocujeme, že v celkovej performácii v oblasti klímy a energetiky bola Slovenská republika úspešná. Posledná podkapitola je ukončená súhrnom budúcich iniciatív pre zlepšovanie klímy a energetiky na území Slovenskej republiky.

V tejto bakalárskej práci bol detailne popísaný súčasný stav riešenej problematiky so zameraním na vymedzenie základných pojmov, čo umožnilo lepšie porozumieť kontextu a rozsahu skúmaných otázok. Plnenie cieľov Slovenskej republiky v rámci jednotlivých ukazovateľov stratégie Európa 2020 bolo analyzované a interpretované v priebehu rokov jej trvania, čím sa podarilo zhodnotiť progres a identifikovať oblasti so zlepšujúcimi sa trendmi. Bolo poukázané na prepojenie a nadviazanie výsledkov a skúseností zo stratégie Európa 2020 na Agendu 2030, čím sa zdôraznila kontinuita a udržateľnosť snáh Slovenskej republiky v oblasti rozvoja. V neposlednom rade bolo vyhodnotené naplnenie stanovených cieľov a budúci vývoj, ktorým Slovenská republika smeruje v rámci jednotlivých ukazovateľov. Prostredníctvom naplnenia týchto čiastkových cieľov bol naplnený aj hlavný cieľ práce.

Bibliografické zdroje

EURACTIV. Rast a zamestnanosť: EÚ 2020 [online]. Bratislava: Euractiv Slovensko, [cit. 2025-05-01]. Dostupné z: <https://euractiv.sk/section/ekonomika-a-euro/linksdossier/rast-a-zamestnanost-eu-2020-000247/>

EUROPEAN ENVIRONMENT AGENCY. Net greenhouse gas emissions of the Land use, Land use change and Forestry (LULUCF) sector [online]. Kodaň: European Environment Agency, 2024-09-18 [cit. 2025-04-11]. Dostupné na: <https://www.eea.europa.eu/en/datahub/featured-data/statistical-data/datahubitem-view/4732d4ec-960d-4e25-aece-8a3ca52ce170>

EURÓPSKA KOMISIA. Delivering on the UN's Sustainable Development Goals – A comprehensive approach [online]. Brussels: European Commission, 2019 [cit. 2025-05-01]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/strategy/international-strategies/sustainable-development-goals_en

EURÓPSKA KOMISIA. *Európa 2020: Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu* [online]. Brusel: Európska komisia, 3.3.2010 [cit. 2025-02-03]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC2020>

EURÓPSKA KOMISIA. *Európa 2020 – stratégia Európskej únie pre rast a zamestnanosť* [online]. Brusel: Európska komisia, 2010 [cit. 2025-02-13]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=LEGISSUM:em0028>

EURÓPSKA KOMISIA. *Zhodnotenie vykonávania stratégie Európa 2020 na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu* [online]. Brusel: Európska komisia, 5.3.2014 [cit. 2025-03-07]. Dostupné na: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:21493022-a617-11e3-8438-01aa75ed71a1.0014.05/DOC_1&format=PDF

EURÓPSKA KOMISIA. *Otázky a odpovede: Nařízení o sdílení úsilí (Effort Sharing Regulation)* [online]. Brusel: Európska komisia, 14. júl 2021 [cit. 2025-04-12]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_21_3543

EURÓPSKA KOMISIA. *Systém EÚ na obchodovanie s emisiami (EU ETS): základné informácie* [online]. Brusel: Európska komisia, [cit. 2025-04-04]. Dostupné na:

https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets/about-eu-ets_en?prefLang=sk

EURÓPSKA KOMISIA. *Energetika, zmena klímy, životné prostredie* [online]. Brusel: Európska komisia, [cit. 2025-04-16]. Dostupné na: https://commission.europa.eu/energy-climate-change-environment_sk

EURÓPSKY PARLAMENT. *Uznesenie Európskeho parlamentu z 13. júna 2013 o miléniových rozvojových cieľoch – vymedzenie rámca po roku 2015 (2012/2289(INI))* [online]. Štrasburg: Európsky parlament, 13. jún 2013 [cit. 2025-03-09]. Dostupné na: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-7-2013-0283_SK.pdf

EURÓPSKY PARLAMENT. *Lisabonská stratégia: konkurencieschopnejšia Európa, s novými a lepšími pracovnými príležitosťami* [online]. Štrasburg: Európsky parlament, [cit. 2025-04-24]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/highlights/sk/eldr1001.html>

EURÓPSKA KOMISIA. *Eurostat: Databáza* [online]. Brusel: Európska komisia, [cit. 2025-03-19]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/main/data/database>

EURÓPSKA KOMISIA. *Výdavky na výskum a vývoj podľa sektorov vykonávania* [online]. Brusel: Európska komisia, [cit. 2025-03-07]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/rd_e_gerdsc__custom_15691523/default/table?lang=en

EURÓPSKA KOMISIA. *Smarter, greener, more inclusive? Indicators to support the Europe 2020 strategy – 2019 edition* [online]. Brusel: Európska komisia, 2019 [cit. 2025-03-07]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/10155585/KS-04-19-559-EN-N.pdf/b8528d01-4f4f-9c1e-4cd4-86c2328559de?t=157018142>

HLAVOVÁ, Natália. *Ciele udržateľného rozvoja na slovensku.* VLKOVÁ, E.(ed.), 2017. KAHANEC, Martin. 2011. *Európa 2020 - inteligentná, udržateľná a inkluzívna.* Európska komisia. [Online] Úrad na vydávanie publikácií EÚ, október 2011. [Dátum: 19. marec 2025.] https://publications.europa.eu/resource/cellar/d59517eb-bc78-4efd-b99c-7f71e1b9c075.0001.02/DOC_1.

RYSOVÁ Lucia, ČAJKA Peter. *Stratégia Európa 2020 a jej implementácia v podmienkach.* Banská Bystrica : Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzita Mateja v Banskej Bystrici, 2019

FEDÁK Michal. Európa 2020 - inteligentná, udržateľná a inkluzívna Európa. *Európska komisia*. [Online] október 2011. [Dátum: 3. apríl 2025.] Dostupné na: https://publications.europa.eu/resource/cellar/d59517eb-bc78-4efd-b99c-7f71e1b9c075.0001.02/DOC_1

MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Správa o stave vykonávania Integrovaného národného energetického a klimatického plánu 2023* [online]. Bratislava: Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky, [cit. 2025-04-16]. Dostupné na: <https://www.mhsr.sk/energetika/integrovaný-narodný-energetický-a-klimatický-plan-na-roky-2021-2030/sprava-o-stave-vykonavania-integrovaného-narodného-energetického-a-klimatickeho-planu-2023>

MINISTERSTVO INVESTÍCIÍ, REGIONÁLNEHO ROZVOJA A INFORMATIZÁCIE SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Návrh národných priorít implementácie Agendy 2030* [online]. Bratislava: Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky, [cit. 2025-04-10]. Dostupné na: <https://mirri.gov.sk/wp-content/uploads/2018/10/N%C3%A1vrh-n%C3%A1rodn%C3%BDch-prior%C3%ADt-implement%C3%A1cie-Agendy-2030.pdf>

MINISTERSTVO INVESTÍCIÍ, REGIONÁLNEHO ROZVOJA A INFORMATIZÁCIE SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Správa o krajine* [online]. Bratislava: Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky, [cit. 2025-04-25]. Dostupné na: <https://mirri.gov.sk/sekcie/cko/strategia-europa-2020/europsky-semester/sprava-o-krajine/>

MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Práca namiesto dávok: Ministerstvo práce spúšťa legislatívu na zlepšenie zamestnanosti najzraniteľnejších* [online]. Bratislava: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, 2024 [cit. 2025-04-12]. Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/sk/uvodna-stranka/informacie-media/aktuality/praca-namiesto-davok-ministerstvo-prace-spusta-legislativu-zlepsenie-zamestnanosti-najzranitelnejsich.html>

MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj* [online]. Bratislava: Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, [cit. 2025-03-08]. Dostupné na: <https://www.minzp.sk/agenda-2030/>

MINISTERSTVO FINANCIÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Národný program reforiem Slovenskej republiky 2024* [online]. Bratislava: Ministerstvo financií Slovenskej republiky, apríl 2024 [cit. 2025-04-15]. Dostupné na: <https://www.mfsr.sk/files/sk/financie/institut-financnej-politiky/strategicke-materialy/narodny-program-reforiem/npr-2024.pdf>

INFORMAČNÁ SLUŽBA OSN VO VIEDNI. *Ciele udržateľného rozvoja* [online]. Viedeň: Informačná služba OSN, [cit. 2025-04-18]. Dostupné na: https://unis.unvienna.org/unis/sk/topics/sustainable_development_goals.html

ORGANIZÁCIA SPOJENÝCH NÁRODOV. *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development* [online]. New York: Organizácia Spojených národov, 2015 [cit. 2025-03-09]. Dostupné na: <https://sdgs.un.org/2030agenda>

POLIMP. Climate Policy Info Hub. *POLIMP*. [Online] [Dátum: 8. apríl 2025.] <https://climatepolicyinfohub.eu/glossary/mtoe.html>

QS TOP UNIVERSITIES. *QS World University Rankings 2025 – Slovensko* [online]. [cit. 2025-04-12]. Dostupné na: <https://www.topuniversities.com/world-university-rankings?countries=sk>

RÝSOVÁ, ČAJKA, KAZANSKÝ. Europe 2020 strategy and its implementation in the Slovak Republic. *Journal of security and sustainability issues*. 2020

SIPKO, Stanislav. Publication Office of the EU. *Iniciatíva Inovácia v únii v slovenských podmienkach*. [Online] október 2011. [Dátum: 7. marec 2025.] Dostupné na: https://publications.europa.eu/resource/cellar/d59517eb-bc78-4efd-b99c-7f71e1b9c075.0001.02/DOC_1

SLOVAKAID. Stratégia SR a Agenda 2030 [online]. Bratislava: SlovakAid, [cit. 2025-05-01]. Dostupné z: <https://slovakaid.sk/strategia-sr-a-agenda-2030/>

SNŠLP. Slovenské národné stredisko pre ľudské práva [online]. Bratislava: SNŠLP, [cit. 2025-05-02]. Dostupné na: <https://www.snslp.sk/>

ŠOLTÉSOVÁ, Klaudia. *Financovanie inovácií, výskumu a vývoja v krajinách V4. Európska únia a Stratégia Európa 2020 v zrkadle priorít a výziev cieľov Agendy 2030*. Košice : Podnikovohospodárska fakulta so sídlom v Košiciach, 2022, s. 47 - 57. ISBN: 978-80-225-5050-5

VÝSKUMNÁ A INOVAČNÁ AUTORITA. *Národná stratégia výskumu, vývoja a inovácií 2030* [online]. Bratislava: Výskumná a inovačná autorita, 2023 [cit. 2025-04-16]. Dostupné na: <https://vaia.gov.sk/sk/narodna-strategia-vyskumu-vyvoja-a-inovacii-2/>